

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2016. gada 25. novembrī
(OR. en)

12504/16

Starpiestāžu lieta:
2016/0297 (NLE)

COLAC 76
CFSP/PESC 753

LEGISLATĪVIE AKTI UN CITI DOKUMENTI

Temats: Politiskā dialoga un sadarbības nolīgums starp Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, no vienas puses, un Kubas Republiku, no otras puses

POLITISKĀ DIALOGA UN SADARBĪBAS NOLĪGUMS
STARP EIROPAS SAVIENĪBU
UN TĀS DALĪBVALSTĪM, NO VIENAS PUSES,
UN KUBAS REPUBLIKU, NO OTRAS PUSES

BEĻĢIJAS KARALISTE,

BULGĀRIJAS REPUBLIKA,

ČEHIJAS REPUBLIKA,

DĀNIJAS KARALISTE,

VĀCIJAS FEDERATĪVĀ REPUBLIKA,

IGAUNIJAS REPUBLIKA,

ĪRIJA,

GRIEĶIJAS REPUBLIKA,

SPĀNIJAS KARALISTE,

FRANCIJAS REPUBLIKA,

HORVĀTIJAS REPUBLIKA,

ITĀLIJAS REPUBLIKA,

KIPRAS REPUBLIKA,

LATVIJAS REPUBLIKA,

LIETUVAS REPUBLIKA,

LUKSEMBURGAS LIELHERCOGISTE,

UNGĀRIJA,

MALTAS REPUBLIKA,

NĪDERLANDES KARALISTE,

AUSTRIJAS REPUBLIKA,

POLIJAS REPUBLIKA,

PORTUGĀLES REPUBLIKA,

RUMĀNIJA,

SLOVĒNIJAS REPUBLIKA,

SLOVĀKIJAS REPUBLIKA,

SOMIJAS REPUBLIKA,

ZVIEDRIJAS KARALISTE,

LIELBRITĀNIJAS UN ZIEMEĻĪRIJAS APVIENOTĀ KARALISTE,

Līguma par Eiropas Savienību un Līguma par Eiropas Savienības darbību Līgumslēdzējas puses,
turpmāk “Eiropas Savienības dalībvalstis”, un

EIROPAS SAVIENĪBA,

no vienas puses, un

KUBAS REPUBLIKA, turpmāk “Kuba”,

no otras puses,

ŅEMOT VĒRĀ Pušu vēlmi konsolidēt un padziļināt savas saites, stiprinot savu politisko dialogu
un sadarbību, kā arī ekonomiskās un tirdzniecības attiecības abpusējas cieņas un vienlīdzības garā;

UZSVEROT nozīmi, ko tās piešķir politiskā dialoga stiprināšanai par divpusējiem un
starptautiskiem jautājumiem;

UZSVEROT Pušu gribu sadarboties starptautiskos forumos par abpusēji interesējošiem
jautājumiem;

PATUROT PRĀTĀ savu apņemšanos arī turpmāk veicināt stratēģisko partnerību, kas izveidota
starp Eiropas Savienību un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstīm, kā arī kopīgo ES un
Karību jūras valstu partnerības stratēģiju un ņemot vērā abpusējos reģionālās sadarbības un
integrācijas ieguvumus;

ATKĀRTOTI APSTIPRINOT Kubas Republikas suverenitātes, teritoriālās neaizskaramības un politisko neatkarības ievērošanu;

ATKĀRTOTI APSTIPRINOT savu apņemšanos stiprināt efektīvas daudzpusējas attiecības un Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) lomu, kā arī ANO Statūtos nostiprinātos principus un mērķus;

ATKĀRTOTI APSTIPRINOT vispārējo cilvēktiesību, kas izklāstītas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā un citos atbilstīgos starptautiskos instrumentos par cilvēktiesībām, ievērošanu;

ATGĀDINOT savas saistības pret atzītajiem demokrātijas, labas pārvaldības un tiesiskuma principiem;

ATKĀRTOTI APSTIPRINOT savu apņemšanos veicināt starptautisko mieru un drošību, kā arī domstarpību mierīgu risināšanu atbilstīgi taisnīguma un starptautisko tiesību principiem;

ŅEMOT VĒRĀ savu apņemšanos pildīt starptautiskās saistības atbrūošanās jomā un cīņā pret masu iznīcināšanas ieroču un to nogādes līdzekļu izplatīšanu, kā arī sadarboties šajā jomā;

ŅEMOT VĒRĀ savu apņemšanos cīnīties pret kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgu tirdzniecību un uzkrāšanu, nodrošinot pilnīgu atbilstību savām saistībām saskaņā ar starptautiskajiem instrumentiem, kā arī sadarboties minētajā jomā;

APSTIPRINOT savu apņemšanos apkarot un izskaust jebkuru diskrimināciju, tostarp diskrimināciju rases, ādas krāsas vai etniskās izcelsmes, reliģijas vai pārliecības, invaliditātes, vecuma vai seksuālās orientācijas dēļ;

UZSVEROT savu apņemšanos sekmēt iekļaujošu un ilgtspējīgu attīstību un kopīgi strādāt, lai sasniegtu mērķus, kas definēti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam;

ATZĪSTOT Kubas kā jaunattīstības salu valsts statusu un ņemot vērā Pušu attiecīgos attīstības līmeņus;

ATZĪSTOT attīstības sadarbības nozīmību jaunattīstības valstīm to ilgtspējīgai izaugsmei un attīstībai, kā arī starptautiski noteiktu attīstības mērķu pilnīgai sasniegšanai;

PAMATOJOTIES uz dalītās atbildības principu un pārliecībā par to, cik svarīgi ir novērst nelikumīgu narkotisko vielu ražošanu, tirdzniecību un lietošanu;

ATGĀDINOT savas saistības attiecībā uz korupcijas, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, organizētās noziedzības, cilvēku tirdzniecības un migrantu kontrabandas apkarošanu;

ATZĪSTOT vajadzību pēc ciešākas sadarbības tiesiskuma veicināšanas, iedzīvotāju drošības un migrācijas jomā;

APZINOTIES vajadzību veicināt šā nolīguma mērķu sasniegšanu, īstenojot dialogu un sadarbību, kas aptver visas būtiskās ieinteresētās personas, tostarp attiecīgā gadījumā reģionālās un vietējās pašvaldības, pilsonisko sabiedrību un privāto sektoru;

ATGĀDINOT starptautiskās saistības attiecībā uz sociālo attīstību, tostarp izglītības, veselības aprūpes un darba tiesību jomā, kā arī attiecībā uz vidi;

ATKĀRTOTI APSTIPRINOT valstu suverēnās tiesības uz saviem dabas resursiem un to atbildību par vides saglabāšanu saskaņā ar valsts tiesību aktiem, starptautisko tiesību aktu principiem un deklarāciju, kas tika pieņemta Ilgtspējīgai attīstībai veltītajā ANO konferencē;

ATKĀRTOTI APSTIPRINOT nozīmi, ko Puses piešķir starptautisko tirdzniecību reglamentējošiem principiem un noteikumiem, jo īpaši tiem, kas ietverti 1994. gada 15. aprīļa Līgumā par Pasaules Tirdzniecības organizācijas izveidošanu un tam pievienotajos daudzpusējos nolīgumos, kā arī vajadzību tos piemērot pārredzamā un nediskriminējošā veidā;

ATKĀRTOTI UZSVEROT savu noraidošo nostāju pret vienpusējiem piespiedu pasākumiem ar ekstrateritoriālu ietekmi, kas ir pretrunā starptautiskiem tiesību aktiem un brīvās tirdzniecības principiem, un apņemties sekmēt šādu pasākumu atcelšanu;

ATZĪMĒJOT, ka gadījumā, ja Puses nolemj šā nolīguma satvarā noslēgt īpašus nolīgumus brīvības, drošības un tiesiskuma jomā, ko Savienība noslēgusi saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību Trešās daļas V sadaļu, šādu turpmāku nolīgumu noteikumi nebūs saistoši Apvienotajai Karalistei un/vai Īrijai, ja vien Eiropas Savienība vienlaicīgi ar Apvienoto Karalisti un/vai Īriju, atsaucoties uz to iepriekšējām divpusējām attiecībām, nepaziņo Kubai par to, ka Apvienotajai Karalistei un/vai Īrijai kā Savienības daļai šādi nolīgumi ir saistoši saskaņā ar Protokolu Nr. 21 par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju saistībā ar brīvības, drošības un tiesiskuma telpu, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Līgumam par Eiropas Savienības darbību. Turklāt jebkuri Eiropas Savienības turpmākie iekšējie pasākumi, kas pieņemti, ievērojot Līguma par Eiropas Savienības darbību Trešās daļas V sadaļu, lai īstenotu šo nolīgumu, nebūs saistoši Apvienotajai Karalistei un/vai Īrijai, ja vien tās nav paziņojušas, ka vēlas piedalīties vai pieņemt šādus pasākumus saskaņā ar Protokolu Nr. 21. Atzīmējot arī to, ka uz šādiem turpmākiem nolīgumiem vai šādiem turpmākiem Eiropas Savienības iekšējiem pasākumiem attiektos Protokols Nr. 22 par Dānijas nostāju, kas pievienots minētajiem Līgumiem,

IR VIENOJUŠĀS PAR TURPMĀKO.

I DAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

1. PANTS

Principi

1. Puses apstiprina savas saistības attiecībā uz stipras un efektīvas daudzpusējas sistēmas uzturēšanu un starptautisku tiesību aktu, kā arī Apvienoto Nāciju Organizācijas Statūtos ("ANO Statūti") ietverto mērķu un principu pilnīgu ievērošanu.
2. Turklāt tās uzskata, ka būtisks šā nolīguma aspekts ir Pušu saistības attiecībā uz pamatiem, kas iedibināti attiecībās starp Eiropas Savienību un Kubu, balstoties uz vienlīdzības, savstarpības un savstarpējās cieņas principiem.
3. Puses piekrīt, ka visas darbības saskaņā ar šo nolīgumu tiek īstenotas saskaņā ar atbilstīgajiem konstitucionālajiem principiem, tiesiskajiem regulējumiem, normatīvajiem aktiem, kā arī piemērojamajiem starptautiskajiem instrumentiem, kuriem tās ir pievienojušās.
4. Puses apstiprina savu apņemšanos veicināt ilgtspējīgu attīstību, kas ir šā nolīguma īstenošanas pamatprincips.

5. Būtisks šā nolīguma aspekts ir demokrātijas principu ievērošana un veicināšana, visu to cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošana, kas noteiktas Vispārējā cilvēktiesību deklarācijā, kā arī galvenajos starptautiskajos cilvēktiesību instrumentos un to fakultatīvajos protokolos, kuri Pusēm ir saistoši, un tiesiskuma ievērošana.

6. Savas sadarbības satvarā Puses atzīst, ka visiem cilvēkiem ir tiesības brīvi noteikt savu politisko sistēmu un brīvi nodrošināt savu ekonomisko, sociālo un kultūras attīstību.

2. PANTS

Mērķi

Puses vienojas, ka šā nolīguma mērķi ir šādi:

- a) konsolidēt un stiprināt pastāvošās attiecības starp Pusēm politiskā dialoga, sadarbības un tirdzniecības jomā, pamatojoties uz abpusēju cieņu, savstarpīgumu, kopējām interesēm un ievērojot Pušu suverenitāti;
- b) atbalstīt Kubas ekonomikas un sabiedrības atjaunošanas procesu, nodrošinot visaptverošu struktūru dialogam un sadarbībai;

- c) iesaistīties uz rezultātu vērstā dialogā, balstoties uz starptautiskiem tiesību aktiem, lai stiprinātu divpusēju sadarbību un abpusēju iesaistīšanos starptautiskos forumos, jo īpaši Apvienoto Nāciju Organizācijā, ar mērķi stiprināt cilvēktiesības un demokrātiju, sasniegt ilgtspējīgu attīstību un izbeigt diskrimināciju visos tās aspektos;
- d) atbalstīt centienus sasniegt mērķus, kas definēti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam;
- e) veicināt tirdzniecību un ekonomiskās attiecības atbilstīgi starptautiskās tirdzniecības noteikumiem un principiem, kā paredzēts Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) nolīgumos;
- f) sekmēt reģionālo sadarbību starp Karību jūras reģionu un Latīņamerikas reģionu ar mērķi iespēju robežās attīstīt reģionālus risinājumus reģionālām un globālām problēmām, kā arī veicināt reģiona ilgtspējīgu attīstību;
- g) veicināt sapratni, sekmējot kontaktus, dialogu un sadarbību starp Kubas un ES valstu sabiedrībām visos līmeņos.

II DAĻA

POLITISKAIS DIALOGS

3. PANTS

Mērķi

Puses vienojas par politiskā dialoga uzsākšanu. Dialoga mērķi ir vērsti uz to, lai:

- a) stiprinātu politiskās attiecības un veicinātu apmaiņu un savstarpēju sapratni attiecībā uz kopējo interešu un rūpju jautājumiem;
- b) ļautu veikt plašu viedokļu un informācijas apmaiņu starp Pusēm par to pozīciju starptautiskos forumos un veicinātu savstarpēju uzticēšanos, kad vien iespējams definējot un stiprinot kopēju nostāju;
- c) atbilstīgi ANO Statūtiem un starptautiskiem tiesību aktiem nostiprinātu Apvienoto Nāciju Organizāciju kā daudzpusējās sistēmas pamatu, lai tā varētu efektīvi risināt globālas problēmas;
- d) turpinātu veicināt stratēģisko partnerību starp Eiropas Savienību un Latīņamerikas un Karību jūras reģiona valstu kopienu (*CELAC*).

4. PANTS

Darbības jomas un kārtība

1. Puses vienojas, ka politiskais dialogs notiks regulāros intervālos augstāko amatpersonu un politiskā līmenī un aptvers visus savstarpējo interešu aspektus gan reģionālā, gan starptautiskā līmenī. Par jautājumiem, kas risināmi politiskā dialoga ceļā, Puses vienosies iepriekš.
2. Politiskais dialogs starp Pusēm palīdzēs noskaidrot abu Pušu intereses un viedokļus, un tā mērķis ir izveidot kopēju pamatu abpusējas sadarbības iniciatīvām vai daudzpusējai rīcībai jomās, kas noteiktas šajā nolīgumā un citos nolīgumos, kuri varētu tikt pievienoti pēc Pušu vienošanās.
3. Puses uzsāks īpašu dialogu vajadzīgajās jomās, par kurām tās ir savstarpēji vienojušās.

5. PANTS

Cilvēktiesības

Kopējā politiskā dialoga satvarā Puses vienojas uzsākt dialogu par cilvēktiesībām nolūkā sekmēt praktisko sadarbību starp Pusēm gan daudzpusējā, gan divpusējā līmenī. Puses vienojas par katras dialoga sesijas darba kārtību, tā atspoguļo to attiecīgās intereses un nodrošina, lai līdzsvaroti tiktu risināti civilo un politisko tiesību, kā arī ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību jautājumi.

6. PANTS

Kājnieku ieroču, vieglo ieroču un citu parasto ieroču nelikumīga tirdzniecība

1. Puses atzīst, ka starptautisko mieru un drošību vēl aizvien nopietni apdraud vieglo ieroču, kājnieku ieroču un to munīcijas nelikumīga ražošana, pārvadāšana un aprīte, kā arī to pārmērīga uzkrāšana, slikta pārvaldība, nepietiekami droša uzglabāšana un nekontrolēta izplatīšana.
2. Puses vienojas ievērot un pilnībā īstenot savas saistības un pienākumus šajā jomā saskaņā ar piemērojamajiem starptautiskajiem nolīgumiem un ANO rezolūcijām, kā arī citiem starptautiskiem instrumentiem, kas par atzītu sistēmu pieņem ANO Rīcības programmu par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos.
3. Puses atkārtoti apstiprina savas neatņemamās tiesības uz paš aizsardzību saskaņā ar ANO Statūtu 51. pantu un atkārtoti apstiprina arī katras valsts tiesības ražot, importēt un uzglabāt kājnieku ieročus un vieglos ieročus aizsardzības un valsts drošības nolūkā, kā arī tādēļ, lai tās spētu piedalīties miera uzturēšanas operācijās saskaņā ar ANO Statūtiem un pamatojoties uz katras Puses pieņemtu lēmumu.

4. Puses atzīst iekšējās kontroles sistēmu nozīmi saistībā ar parasto ieroču pārsūtīšanu saskaņā ar starptautiskiem instrumentiem, kā noteikts 2. punktā. Puses atzīst, ka šādu kontroļu atbildīga piemērošana ir nozīmīga kā ieguldījums starptautiskā un reģionālā miera, drošības un stabilitātes nodrošināšanā, lai samazinātu cilvēku ciešanas un novērstu parasto ieroču nelikumīgu tirdzniecību vai nodošanu nepilnvarotiem saņēmējiem.

5. Puses turklāt vienojas sadarboties divpusējā, reģionālā un starptautiskā līmenī, lai nodrošinātu koordināciju, papildināmību un sinerģiju savos centienos garantēt, ka ir pieņemti piemēroti likumi un noteikumi un izveidotas procedūras, lai efektīvi kontrolētu kājnieku ieroču, vieglo ieroču un citu parasto ieroču ražošanu, eksportu, importu, pārsūtīšanu vai atkārtotu pārsūtīšanu un novērstu, apkarotu un izskaustu ieroču nelikumīgu tirdzniecību, tādējādi veicinot starptautiskā miera un drošības saglabāšanu. Tās vienojas izveidot regulāru politisko dialogu, kas papildina un nostiprina šo apņemšanos, ņemot vērā tādas nelikumīgās ieroču tirdzniecības veidu, mērogu un vērienu, kas ir attiecināma uz katru Pusi.

7. PANTS

Atbruņošanās un masu iznīcināšanas ieroču neizplatīšana

1. Puses uzskata, atkārtoti apstiprinot savas saistības veikt vispārēju un pilnīgu atbruņošanos, ka viens no būtiskākajiem starptautiskā miera, stabilitātes un drošības apdraudējumiem ir kodolieroču, ķīmisko un bioloģisko ieroču un to nogādes līdzekļu izplatīšana gan valstīm, gan nevalstiskiem dalībniekiem.

2. Puses atzīmē, ka Latīņamerikas un Karību jūras reģions ir proklamēts kā miera zona, un tas nozīmē šā reģiona valstu apņemšanos veicināt kodolatbrūņošanas, kā arī Latīņamerikas un Karību jūras reģiona kā no kodolieročiem brīvas zonas statusu.
3. Puses vienojas sadarboties un sekmēt starptautiskos centienus atbrūņošanās jomā un masu iznīcināšanas ieroču un to nogādes līdzekļu neizplatīšanas jomā visos aspektos un veikt valsts līmeņa ieroču eksporta kontroles, nodrošinot, ka pilnībā tiek ievēroti un valstī tiek īstenoti starptautiskie atbrūņošanās un neizplatīšanas līgumi un nolīgumi un citas starptautiskas saistības, kuras Puses ir uzņēmušās, kā arī starptautisko tiesību aktu principi un normas.
4. Puses vienojas, ka šis noteikums ir šā nolīguma būtiska sastāvdaļa.
5. Turklāt Puses vienojas apmainīties ar viedokļiem un sadarboties nolūkā veikt pasākumus, lai, iespējams, attiecīgā gadījumā parakstītu vai ratificētu atbilstīgus starptautiskos instrumentus vai tiem pievienotos, kā arī īstenotu un pilnībā ievērotu to instrumentu prasības, kuriem tās ir pievienojušās.
6. Puses vienojas izveidot regulāru dialogu, kura mērķis ir papildināt un konsolidēt Pušu sadarbību šajā jomā.

8. PANTS

Cīņa pret terorismu visās tā formās un izpausmēs

1. Puses atkārtoti apstiprina, cik svarīga ir terorisma novēršana un apkarošana visās tā formās un izpausmēs, un vienojas sadarboties, lai apmainītos ar pieredzi un informāciju, pilnībā ievērojot ANO Statūtu principus, tiesiskumu un starptautiskus tiesību aktus, tostarp starptautisko cilvēktiesību likumu un humanitārās tiesības, ņemot vērā ANO Vispārējo terorisma apkarošanas stratēģiju, kas iekļauta ANO Ģenerālās asamblejas 2006. gada 8. septembra Rezolūcijā Nr. 60/288, kura tiek regulāri pārskatīta.
2. Puses to nodrošina, jo īpaši:
 - a) īstenojot attiecīgās ANO rezolūcijas un ratificējot un īstenojot universālus juridiskos instrumentus pret terorismu, kā arī citus juridiskos instrumentus, kas ir saistoši Pusēm;
 - b) saskaņā ar starptautiskiem un valstu tiesību aktiem sadarbojoties, apmainoties ar informāciju par teroristu grupām un to atbalsta tīkliem;
 - c) sadarbojoties viedokļu apmaiņā par līdzekļiem, metodēm un paraugpraksi cīņai pret terorismu un kūdīšanu uz terorisma aktiem, tostarp attiecībā uz tehniskajām jomām un apmācību, kā arī saistībā ar terorisma novēršanas pieredzi;

- d) sadarbojoties, lai veicinātu starptautisko vienprātību par cīņu pret terorismu, terorisma finansēšanu un tā normatīvo regulējumu, un rīkojoties, lai pēc iespējas ātrāk panāktu vienošanos par visaptverošu konvenciju pret starptautisko terorismu, tādējādi papildinot to pastāvošo ANO un citu piemērojamo starptautisko pretterorisma instrumentu klāstu, kuriem Puses ir pievienojušās;
- e) veicinot sadarbību starp ANO dalībvalstīm nolūkā efektīvi īstenot ANO Vispārējo terorisma apkarošanas stratēģiju kopumā ar visiem piemērotajiem līdzekļiem.

9. PANTS

Starptautiskas nozīmes smagi noziegumi

1. Puses atkārtoti apstiprina, ka nebūtu jāpaliek nesodītiem tādu vissmagāko noziegumu izdarītājiem, kas skar starptautisko sabiedrību kopumā, un ka būtu jānodrošina viņu kriminālvajāšana, veicot pasākumus attiecīgi gan valsts, gan starptautiskā līmenī, tostarp iesaistot Starptautisko krimināltiesu.
2. Puses atkārtoti uzsver to, cik liela nozīme ir sadarbībai ar attiecīgajām tiesām un tribunāliem saskaņā ar attiecīgajiem Pušu tiesību aktiem un piemērojamajām starptautiskajām saistībām.
3. Puses vienojas, ka tam, lai nodrošinātu efektīvu un taisnīgu starptautisku krimināltiesvedību, ir būtiski, lai tiktu ievēroti ANO Statūtu un starptautisko tiesību aktu mērķi un principi, kas papildina valstu tiesu sistēmas.

4. Puses vienojas sadarboties nolūkā pastiprināt tiesisko regulējumu, kura mērķis ir novērst vissmagākos noziegumus, kas satrauc starptautisko sabiedrību, un sodīt par tiem, *inter alia* daloties pieredzē un veidojot spējas jomās, par kurām Puses savstarpēji vienojas.

10. PANTS

Vienpusēji piespiedu pasākumi

1. Puses apmainās ar viedokļiem par vienpusējiem piespiedu pasākumiem ar ekstrateritoriālu ietekmi, kuri ir pretrunā starptautiskajiem tiesību aktiem un vispārpieņemtajiem starptautiskās tirdzniecības noteikumiem, kuri ietekmē abas Puses un tiek izmantoti kā politiskā un ekonomiskā spiediena izdarīšanas līdzekļi pret valstīm, kā arī ietekmē citu valstu suverenitāti.
2. Puses regulāri risina dialogu par šādu pasākumu piemērošanu un to ietekmes novēršanu un mazināšanu.

11. PANTS

Cīņa pret cilvēku tirdzniecību un migrantu kontrabandu

1. Ar mērķi identificēt jomas un noteikt pieejas kopējai rīcībai, Puses apmainās ar viedokļiem par migrantu kontrabandas un cilvēku tirdzniecības novēršanu un apkarošanu visās tās formās, nodrošinot cietušo aizsardzību saskaņā ar ANO Statūtiem un atbilstīgajiem starptautiskajiem instrumentiem, jo īpaši ANO Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību, Protokolu par cilvēku tirdzniecības, sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to, Protokolu par migrantu nelikumīgas ievešanas pa zemes, jūras un gaisa ceļiem apkarošanu, kā arī ANO globālo Rīcības plānu cilvēku tirdzniecības apkarošanai, ko ANO Ģenerālā asambleja pieņēmusi savā rezolūcijā Nr. 64/293.
2. Jo īpaši Puses pievērš uzmanību:
 - a) tādu tiesību aktu un politikas veicināšanai, kas atbilst ANO Konvencijai pret transnacionālo organizēto noziedzību, Protokolam par cilvēku tirdzniecības, sevišķi tirdzniecības ar sievietēm un bērniem, novēršanu, apkarošanu un sodīšanu par to, Protokolam par migrantu nelikumīgas ievešanas pa zemes, jūras un gaisa ceļiem apkarošanu;
 - b) paraugpraksei un darbībām, kas paredzētas, lai identificētu, aizturētu un sauktu pie atbildības tādu noziedznieku tīklu dalībniekus, kuri iesaistīti migrantu kontrabandā un cilvēku tirdzniecībā, un lai atbalstītu šādos noziegumos cietušos.

12. PANTS

Cīņa pret nelikumīgu narkotisko vielu ražošanu, tirdzniecību un lietošanu

1. Puses atkārtoti apstiprina to, cik liela nozīme ir viedokļu un paraugprakses apmaiņai nolūkā identificēt jomas un definēt pieejas kopīgai rīcībai, lai novērstu un apkarotu visa veida nelikumīgu vielu (arī jauno psihoaktīvo vielu) ražošanu, tirdzniecību un lietošanu, rīkojoties saskaņā ar ANO Statūtiem un attiecīgajiem starptautiskajiem instrumentiem, jo īpaši trim galvenajām ANO narkotiku kontroles konvencijām, kas tika pieņemtas 1961., 1971. un 1988. gadā, kā arī saskaņā ar Politisko deklarāciju un Deklarāciju par pamatprincipiem narkotiku pieprasījuma samazināšanai, kas apstiprināta ANO Ģenerālās asamblējas īpašajā sesijā par narkotikām 1998. gada jūnijā, Politisko deklarāciju un Rīcības plānu, kas tika pieņemti augsta līmeņa posmā ANO Narkotisko vielu komisijas 52. sesijā 2009. gada martā, un noslēguma dokumentu, kas tika pieņemts ANO Ģenerālās asamblējas īpašajā sesijā par pasaules narkomānijas problēmu 2016. gada aprīlī.
2. Lai samazinātu nelikumīgu vielu ražošanu un tirdzniecību, Puses arī tiecas sadarboties ar citām valstīm, ievērojot starptautiskos likumus, valstu suverenitāti, kā arī kopīgas un dalītas atbildības principu.

13. PANTS

Cīņa pret rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar to saistītu neiecietību

1. Puses uzņemas saistības attiecībā uz globālu cīņu pret rasismu, rasu diskrimināciju, ksenofobiju un ar to saistītu neiecietību, tostarp vispārēji ratificējot un īstenojot Starptautisko konvenciju par jebkuras rasu diskriminācijas izskaušanu.

2. Šajā kontekstā Puses apmainās ar paraugpraksi par stratēģijām un politiku, lai veicinātu cīņu pret rasu diskrimināciju, ksenofobiju un līdzīgu neiecietību, jo īpaši saistībā ar Durbanas deklarācijas un rīcības programmas īstenošanu Pušu teritorijās, kā arī globālā mērogā.
3. Puses arī apmainās ar viedokļiem par efektīvākajiem veidiem, kā īstenot Starptautisko ANO afrikāņu izcelsmes personu desmitgadi no 2015. līdz 2024. gadam.
4. Puses apsver iespēju rīkoties, lai ANO un citu starptautisku forumu satvarā apkarotu rasu diskrimināciju.

14. PANTS

Ilgspējīga attīstība

1. Puses atzinīgi vērtē Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam un tās ilgtspējīgas attīstības mērķus (IAM), ko pieņēmusi ANO Ģenerālā asambleja, un apņemas strādāt, lai tos īstenotu gan valsts, gan starptautiskā mērogā.
2. Puses vienojas, ka ir svarīgi izskaust nabadzību visās tās formās un sasniegt ilgtspējīgu attīstību tās ekonomiskajās, sociālajās un vides dimensijās, īstenojot līdzsvarotu un integrētu pieeju. Minētajā nolūkā Puses atkārtoti apstiprina savu apņemšanos īstenot Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam saskaņā ar savām attiecīgajām spējām un apstākļiem.

3. Puses atzīst, ka ir jāīsteno visi 17 ilgtspējīgas attīstības mērķi, kas definēti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam, lai veiksmīgi panāktu ilgtspējīgu attīstību. Puses vienojas apmainīties ar viedokļiem par labākajiem veidiem kopīgai sadarbībai, lai sasniegtu IAM, *inter alia*:

- a) veicinot nabadzības, bada, analfabētisma un sliktas veselības izskaušanu un nodrošinot pastāvīgu, iekļaujošu un ilgtspējīgu ekonomisko izaugsmi visiem;
- b) piešķirot vajadzīgo prioritāti visu vides problēmu, tostarp ar klimata pārmaiņām saistīto, kopīgai risināšanai un veicinot ilgtspējīgu ūdens, jūru un zemes ekosistēmu pārvaldību un izmantošanu;
- c) kopīgi strādājot pie iespēju nodrošināšanas sievietēm, nevienlīdzības mazināšanas starp valstīm un to iekšienē, tiesu iestāžu pieejamības atvieglošana visiem un atbildīgu, efektīvu un iekļaujošu institūciju radīšanas visos līmeņos.

4. Puses vienojas uzsākt īpašu dialogu par Ilgtspējīgas attīstības programmu 2030. gadam, lai identificētu veidus, kā uzlabot praktisko sadarbību starp tām kopējā politiskā dialoga satvarā. Puses vienojas par katras dialoga sesijas darba kārtību.

5. Puses apņemas stiprināt globālo partnerību attīstībai, veicinot politikas saskaņotību visos līmeņos un attīstot vispārēju novatorisku pieeju visu izmantojamo valsts, privāto, iekšējo un starptautisko resursu mobilizācijai un efektīvai izmantošanai, kā izklāstīts Adisabebas Rīcības programmā attīstības finansēšanai.

6. Puses atzīst nepieciešamību regulāri sekot līdzi tam, kā tiek īstenota Ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam un Adisabebas Rīcības programma attīstības finansēšanai globālajā līmenī ANO Augsta līmeņa politiskajā forumā ilgtspējīgas attīstības jautājumos, un tās regulāri pārskatīt, tostarp attiecībā uz īstenošanas līdzekļiem, kā arī attiecīgi valsts un reģionālā līmenī.

7. Puses atkārtoti apstiprina nepieciešamību visām attīstītajām valstīm ieguldīt 0,7 % no nacionālā kopienākuma oficiālajai palīdzībai attīstības jomā un lai jaunattīstības ekonomikas un valstis ar vidēji augstiem ienākumiem noteiktu mērķus, kā palielināt savu ieguldījumu starptautiskajā publiskajā finansējumā.

III DAĻA

SADARBĪBA UN NOZARU POLITIKAS DIALOGS

I SADAĻA

VISPĀRĪGI NOTEIKUMI

15. PANTS

Mērķi

1. Sadarbības un nozaru politikas dialoga vispārējais mērķis saskaņā ar šo nolīgumu ir stiprināt divpusējās attiecības starp Eiropas Savienību un Kubu, atvieglojot resursu, mehānismu, rīku un procedūru pieejamību.
2. Puses vienojas:
 - a) īstenot sadarbības pasākumus, kas papildinātu Kubas ekonomiski un sociāli ilgtspējīgas attīstības centienus jomās, kuras identificētas kā prioritāras un izklāstītas šīs daļas I līdz VI sadaļā;

- b) sekmēt iekļaujošu ilgtspējīgu attīstību, vairojot savstarpēju atbalstu starp ekonomisko izaugsmi, darbvietu radīšanu, sociālo kohēziju un aizsardzību, kā arī vides aizsardzību;
- c) sniegt ieguldījumu to mērķu sasniegšanā, kas definēti Ilgtspējīgas attīstības programmā 2030. gadam, nodrošinot efektīvus sadarbības pasākumus;
- d) sekmēt savstarpēju uzticību, veicot regulāru viedokļu apmaiņu un identificējot sadarbības jomas, lai risinātu globālus, abas Puses interesējošus jautājumus.

16. PANTS

Principi

1. Sadarbība atbalstīs un papildinās Pušu centienus īstenot to attīstības politikā un stratēģijās noteiktās prioritātes.
2. Sadarbība ir starp Pusēm notiekošā dialoga rezultāts.
3. Sadarbības pasākumi notiek gan divpusējā, gan reģionālā līmenī un viens otru papildina, lai atbalstītu šajā nolīgumā noteikto mērķu sasniegšanu.
4. Puses sekmē visu savā attīstības politikā un sadarbībā iesaistīto dalībnieku piedalīšanos, kā paredzēts šajā nolīgumā.

5. Puses uzlabo savas sadarbības rezultativitāti, darbojoties atbilstīgi abpusēji saskaņotai kārtībai, ņemot vērā noslēgtās daudzpusējās starptautiskās saistības. Puses veicina saskaņošanu, pielāgošanu un koordināciju starp līdzekļu devējiem un abpusējo pienākumu izpildi, kas saistīti ar sadarbības pasākumu īstenošanu.
6. Puses vienojas sadarbības pasākumu izstrādē ņemt vērā Pušu atšķirīgo attīstības līmeni.
7. Puses vienojas nodrošināt saskaņotajām darbībām piešķirto finanšu resursu pārredzamu un atbildīgu pārvaldību.
8. Puses vienojas, ka sadarbība, kas izriet no šā nolīguma, atbildīs attiecīgajām procedūrām, kuras noteiktas minētajā nolūkā.
9. Sadarbības mērķis ir sasniegt ilgtspējīgu attīstību un vairot spējas valsts, reģionālā un vietējā līmenī, lai sasniegtu ilgtspēju ilgtermiņā.
10. Sadarbībā tiek ņemti vērā visi transversālie jautājumi.

17. PANTS

Nozaru politikas dialogs

1. Puses cenšas panākt nozaru politikas dialogu savstarpējo interešu jomās. Tāds dialogs varētu ietvert:
 - a) informācijas apmaiņu par politikas formulēšanas procesu un plānošanu attiecīgajās nozarēs;
 - b) viedokļu apmaiņu par Pušu tiesiskā regulējuma saskaņošanu ar starptautiskiem noteikumiem un standartiem, un par tādu noteikumu un standartu īstenošanu;
 - c) dalīšanos ar paraugpraksi attiecībā uz nozaru politikas formulēšanas procesu, politikas koordinēšanu un pārvaldību vai īpašām problēmām nozarē.
2. Puses cenšas attiecīgos gadījumos atbalstīt nozaru politikas dialogu ar konkrētiem sadarbības pasākumiem.

18. PANTS

Sadarbības kārtība un procedūras

1. Puses vienojas attīstīt savu sadarbību saskaņā ar šādu kārtību un procedūrām:
 - a) tehniskā un finanšu palīdzība, dialogs un viedokļu un informācijas apmaiņa ir līdzeklis šā nolīguma mērķu īstenošanas veicināšanai;
 - b) abpusējās sadarbības attīstība, pamatojoties uz saskaņotām prioritātēm, sekmē un papildina Kubas attīstības stratēģijas un politiku;
 - c) Kubas dalības ES reģionālajās sadarbības programmās veicināšana;
 - d) Kubas dalības ES tematiskajās sadarbības programmās veicināšana;
 - e) Kubas dalības kā Eiropas Savienības pamatprogrammu asociētās partneres veicināšana;
 - f) sadarbības veicināšana kopēju interešu jomās starp Pusēm un ar trešām valstīm;
 - g) novatoriskas sadarbības un finansēšanas kārtības un instrumentu veicināšana, lai uzlabotu sadarbības rezultativitāti;

- h) papildu izpēte par visām praktiskās sadarbības iespējām Pušu savstarpējās interesēs.
2. Eiropas Savienība informē Kubu par jauniem mehānismiem un instrumentiem, kas varētu būt attiecināmi uz Kubu.
 3. ES humānā palīdzība tiks sniegta, balstoties uz kopīgi identificētām vajadzībām un saskaņā ar humānās palīdzības principiem — pēc dabas vai citu katastrofu norises.
 4. Puses kopīgi iedibina reaģētspējīgas darba procedūras, lai garantētu sadarbības efektivitāti un rezultativitāti. Šādas darba procedūras vajadzības gadījumā varētu ietvert tādas koordinācijas komitejas izveidošanu, kas regulāri tiktos, lai plānotu, koordinētu un sistemātiski sekotu līdzi visiem sadarbības pasākumiem un informācijas un komunikācijas darbībām ar mērķi vairo izpratni par Eiropas Savienības atbalstu minētajām darbībām.
 5. Kuba ar savu kompetento deleģēto iestāžu starpniecību:
 - a) uzņemas veikt visas importa procedūras, atbrīvojot no muitas nodevām un nodokļiem, attiecībā uz precēm un izejvielām, kas saistītas ar sadarbības pasākumiem;
 - b) un sadarbībā ar veselības aprūpes un lauksaimniecības iestādēm nepieciešamības gadījumā veic sanitārās, veterinārās un fitosanitārās kontroles un

- c) kārto migrācijas procedūras personālam, kas ceļo uz Kubu nolūkā veikt saskaņotos sadarbības pasākumus, kā arī procedūras attiecībā uz citām pilnvarām, kas nepieciešamas saistībā ar īstermiņa darbu, un uzturēšanās atļaujas emigrējušiem darbiniekiem, kuri īslaicīgi strādā Kubā.

19. PANTS

Sadarbības dalībnieki

Puses vienojas, ka sadarbību saskaņā ar to atbilstīgajām procedūrām īstenos dažādi sabiedrības dalībnieki, tostarp:

- a) Kubas valdības iestādes vai minēto iestāžu nozīmētas publiskā sektora struktūras;
- b) dažāda līmeņa vietējās iestādes;
- c) starptautiskas organizācijas un to aģentūras;
- d) Eiropas Savienības dalībvalstu attīstības aģentūras un
- e) pilsoniskā sabiedrība, tostarp zinātnes, tehnikas, kultūras, mākslas, sporta, draudzības un solidaritātes asociācijas, sociālās organizācijas, arodbiedrības un kooperatīvi.

20. PANTS

Sadarbības nozares

1. Puses vienojas sadarboties galvenokārt nozarēs, kas minētas šīs daļas I līdz VI sadaļā.
2. Puses vienojas, ka identificējamajos sadarbības pasākumos kā horizontālus un stratēģiskus attīstības vektorus ietver šādas jomas:
 - a) ilgtspējīga attīstība;
 - b) cilvēktiesības un laba pārvaldība;
 - c) vides ilgtspēja;
 - d) katastrofu novēršana;
 - e) dzimumu līdztiesība;
 - f) personas neaizsargātā stāvoklī;
 - g) valsts spēju veidošana;
 - h) zināšanu pārvaldība.

21. PANTS

Sadarbības resursi un Pušu finanšu interešu aizsardzība

1. Puses vienojas darīt pieejamus atbilstīgus resursus, tostarp finanšu līdzekļus, ciktāl to ļauj Pušu attiecīgie resursi un noteikumi, lai sasniegtu šajā nolīgumā paredzētos sadarbības mērķus.
2. Puses izmanto finansiālās palīdzības pasākumus saskaņā ar pareizas finanšu vadības principiem un sadarbojas, lai aizsargātu savas finanšu intereses. Puses veic efektīvus pasākumus, lai novērstu un apkarotu krāpšanu, korupciju un jebkādas citas pretlikumīgas darbības, izmantojot arī savstarpēju administratīvo un juridisko palīdzību jomās, uz kurām attiecas šis nolīgums. Jebkurā turpmākā nolīgumā vai finanšu instrumentā, kas noslēdzams starp Pusēm, iekļauj īpašas finansiālās sadarbības klauzulas attiecībā uz koordinētām kontroles rīcībām, piemēram, pārbaūžu veikšanu uz vietas, inspekcijām un pret krāpšanu vērstiem pasākumiem, tostarp tiem, ko veic Eiropas Birojs krāpšanas apkarošanai un Kubas Republikas ģenerālrevidents.

II SADAĻA

DEMOKRĀTIJA, CILVĒKTIESĪBAS UN LABA PĀRVALDĪBA

22. PANTS

Demokrātija un cilvēktiesības

1. Ievērojot to, ka cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzība un sekmēšana ir valdību galvenais pienākums, paturot prātā nacionālo un reģionālo īpatnību, kā arī dažādu vēsturisko, kultūras un reliģisko pamatu nozīmību un atzīstot, ka valdību pienākums ir aizsargāt visas cilvēktiesības un pamatbrīvības neatkarīgi no to politiskās, ekonomiskās un kultūras sistēmas, Puses vienojas sadarboties demokrātijas un cilvēktiesību jomā.
2. Puses atzīst, ka demokrātijas pamatā ir cilvēku brīvi izteikta vēlme noteikt savu politisko, ekonomisko, sociālo un kultūras sistēmu un viņu pilnīga piedalīšanās visos dzīves aspektos.
3. Puses vienojas sadarboties, lai stiprinātu demokrātiju un savu spēju īstenot demokrātijas un cilvēktiesību (tostarp minoritāšu tiesību) principus un prakses.

4. Sadarbība *inter alia* var ietvert darbības, par kurām Puses savstarpēji vienojas nolūkā:
- a) ievērot un atbalstīt Vispārējo cilvēktiesību deklarāciju un veicināt un aizsargāt visu cilvēku pilsoniskās, politiskās, ekonomiskās, sociālās un kultūras tiesības;
 - b) risināt cilvēktiesību jautājumus globāli, taisnīgi un vienlīdzīgi, uz vienādiem pamatiem un ar vienādu uzsvaru, atzīstot, ka visas cilvēktiesības ir universālas, nedalāmas, savstarpēji atkarīgas un savstarpēji saistītas;
 - c) efektīvi īstenot starptautiskos cilvēktiesību instrumentus un fakultatīvos protokolus, kas jāpiemēro katrai Pusei, kā arī Pušu akceptētās ANO cilvēktiesību iestāžu rekomendācijas;
 - d) integrēt cilvēktiesību veicināšanu un aizsardzību iekšpolitikā un attīstības plānos;
 - e) veidot izpratni un veicināt izglītošanu par cilvēktiesībām, demokrātiju un mieru;
 - f) nostiprināt iestādes, kas nodarbojas ar demokrātijas un cilvēktiesību jautājumiem, kā arī tiesisko regulējumu un iestāžu sistēmu, kas paredzēti cilvēktiesību veicināšanai un aizsardzībai;
 - g) izstrādāt kopīgas iniciatīvas abpusēji interesējošās jomās attiecīgu daudzpusēju forumu satvarā.

23. PANTS

Laba pārvaldība

1. Puses vienojas, ka sadarbība labas pārvaldības jomā balstās uz tādu principu stingru ievērošanu, kas definēti ANO Statūtos un starptautiskos tiesību aktos.
2. Šādi sadarbības pasākumi var iekļaut arī darbības, par kurām Puses savstarpēji vienojas nolūkā:
 - a) ievērot tiesiskumu;
 - b) veicināt pārredzamas, atbildīgas, efektīvas, stabilas un demokrātiskas iestādes;
 - c) apmainīties ar pieredzi un veidot spējas attiecībā uz juridiskiem jautājumiem un tiesisko kapacitāti;
 - d) apmainīties ar informāciju attiecībā uz tiesu sistēmu un tiesību aktiem;
 - e) veicināt paraugprakses apmaiņu attiecībā uz labu pārvaldību, pārskatatbildību un pārredzamu pārvaldību visos līmeņos;
 - f) kopīgi strādāt, lai nodrošinātu iekļaujošākus politiskos procesus, kas ļautu patiesi piedalīties visiem pilsoņiem.

24. PANTS

Iestāžu un tiesiskuma nostiprināšana

Puses īpašu nozīmi pievērš tiesiskuma konsolidēšanai, tostarp tiesu iestāžu pieejamībai un tiesībām uz taisnīgu tiesu, kā arī iestāžu nostiprināšanai visos līmeņos jomās, kas saistītas ar tiesībaizsardzību un tiesvedību.

25. PANTS

Publiskās pārvaldes modernizācija

Puses vienojas sadarboties, lai modernizētu savu valsts pārvaldi, tostarp lai:

- a) uzlabotu organizatorisko efektivitāti;
- b) uzlabotu iestāžu rezultativitāti pakalpojumu sniegšanā;
- c) nodrošinātu valsts resursu pārredzamu pārvaldību un pārskatatbildību;
- d) apmainītos ar pieredzi attiecībā uz tiesiskā regulējuma un iestāžu sistēmas uzlabošanu;
- e) veidotu spējas arī tādas politikas izstrādei, īstenošanai un novērtēšanai, kas attiecas uz sabiedrisko pakalpojumu sniegšanu, digitālo pārvaldību un korupcijas novēršanu;

- f) apmainītos ar viedokļiem un paraugpraksi par valsts finanšu pārvaldību;
- g) pastiprinātu decentralizācijas procesus saskaņā ar valsts ekonomiskās un sociālās attīstības stratēģijām.

26. PANTS

Konfliktu novēršana un risināšana

1. Puses vienojas apmainīties ar pieredzi un paraugpraksi par konfliktu novēršanu un risināšanu, balstoties uz kopēju sapratni, lai novērstu konflikta pamatcēloņus.
2. Sadarbību konfliktu novēršanā un risināšanā veido ar mērķi stiprināt konfliktu risināšanas spējas un tā var iekļaut arī atbalstu starpniecībai, sarunām un izlīguma procesiem un plašākus centienus atbalstīt pārliecības un miera vairošanu reģionālā un starptautiskā mērogā.

III SADAĻA

TIESISKUMA VEICINĀŠANA, IEDZĪVOTĀJU DROŠĪBA UN MIGRĀCIJA

27. PANTS

Personas datu aizsardzība

1. Puses vienojas sadarboties, lai nodrošinātu personas datu augsta līmeņa aizsardzību saskaņā ar daudzpusēji pieņemtiem standartiem un citiem starptautiskiem juridiskajiem instrumentiem un praksēm.
2. Sadarbība attiecībā uz personas datu aizsardzību *inter alia* var ietvert spēju veidošanu, tehnisko palīdzību un informācijas apmaiņu, kā abas Puses savstarpēji vienojušās.

28. PANTS

Nelikumīgas narkotiskās vielas

1. Puses sadarbojas, lai nodrošinātu vispārēju, integrētu un līdzsvarotu pieeju globālās narkotiku problēmas novēršanā un risināšanā ar efektīvām darbībām un koordināciju starp kompetentajām iestādēm, jo īpaši veselības aprūpes, izglītības, tiesībsardzības, muitas, sociālo lietu, tieslietu un iekšlietu jomā, ar mērķi izskaust vai līdz minimumam samazināt nelikumīgu narkotisko vielu ražošanu un samazināt piegādi, tirdzniecību, pieprasījumu un turēšanu īpašumā atbilstīgi valsts iekšējiem tiesību aktiem par nelikumīgām narkotiskajām vielām, un pienācīgi ievērojot cilvēktiesības. Šādas sadarbības mērķis ir arī samazināt nelikumīgu narkotisko vielu ietekmi, palīdzēt cietušajiem, sniegt nediskriminējošu un iekļaujošu ārstēšanu; risināt jautājumus saistībā ar jauno psihoaktīvo vielu ražošanu un lietošanu un efektīvāk novērst tādu narkotiku prekursoru novirzīšanu, kas tiek izmantoti nelikumīgai narkotisko vielu un psihotropo vielu ražošanai.

2. Puses vienojas par sadarbības metodēm minēto mērķu sasniegšanai. Rīcība jābalsta uz vispārpieņemtajiem principiem saskaņā ar atbilstīgajām starptautiskajām konvencijām, jo īpaši trim galvenajām ANO narkotiku kontroles konvencijām, kas tika pieņemtas 1961., 1971. un 1988. gadā, kā arī saskaņā ar Politisko deklarāciju un Deklarāciju par pamatprincipiem narkotiku pieprasījuma samazināšanai, kas apstiprinātas ANO Ģenerālās asamblejas īpašajā sesijā par narkotikām 1998. gada jūnijā, Politisko deklarāciju un Rīcības plānu, kas tika pieņemti augsta līmeņa posmā ANO Narkotisko vielu komisijas 52. sesijā 2009. gada martā, un noslēguma dokumentu, kas tika pieņemts ANO Ģenerālās asamblejas īpašajā sesijā par pasaules narkomānijas problēmu 2016. gada aprīlī.

3. Neskarot citus sadarbības mehānismus, Puses vienojas, ka starpreģionu līmenī šim nolūkam izmanto Koordinācijas un sadarbības mehānismu narkotiku apkarošanai starp Eiropas Savienību un Latīņamerikas un Karību jūras reģionu, un vienojas sadarboties, lai pastiprinātu tā efektivitāti.
4. Puses arī vienojas sadarboties, lai apkarotu ar noziedzību saistītu narkotisko vielu nelikumīgu tirdzniecību, pastiprinot sadarbību ar attiecīgajām starptautiskajām struktūrām un instancēm, tostarp policijas un tiesu iestāžu sadarbību.
5. Puses apmainīsies ar pieredzi tādās jomās kā politika, likumdošanas un institucionālā attīstība, personāla apmācība, ar narkotiskajām vielām saistīta pētniecība, novēršana, narkotiku lietotāju ārstēšana, rehabilitācija un sociālā reintegrācija nolūkā līdz minimumam samazināt nelabvēlīgo ietekmi uz sabiedrības veselību un pasaules narkomānijas problēmas sociālās sekas.

29. PANTS

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija

1. Puses vienojas sadarboties, lai novērstu un apkarotu valstu finanšu sistēmu, iestāžu un nozīmētu nefinanšu uzņēmumu un profesiju izmantošanu tādu līdzekļu legalizēšanai, kas iegūti no noziedzīgas darbības, piemēram, nelikumīgas narkotisko vielu tirdzniecības un korupcijas, kā arī izmantošanu terorisma finansēšanai.

2. Abas Puses vienojas apmainīties ar paraugpraksi, zinātību, spēju veidošanas iniciatīvām un apmācībām pēc savstarpējas vienošanās, sniegt tehnisko un administratīvo palīdzību, kuras mērķis ir noteikumu attīstība un īstenošana un efektīva tādu mehānismu darbība, ar kuriem tiek apkarota nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana.

3. Sadarbība ir vērsta uz šādām jomām:

- a) būtiskas informācijas apmaiņa Pušu attiecīgo tiesisko regulējumu satvarā;
- b) tādu atbilstīgu standartu pielāgošana un efektīva īstenošana nolūkā apkarot nelikumīgi iegūtu naudas līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu, kas līdzvērtīgi tiem, kurus pieņēmušas starptautiskas iestādes, kas darbojas šajā jomā, piemēram, attiecīgi Finanšu darījumu darba grupa un Finanšu darījumu grupa Latīņamerikai.

30. PANTS

Organizētā noziedzība

1. Puses vienojas sadarboties, lai novērstu un apkarotu organizēto noziedzību, tostarp transnacionālo organizēto noziedzību, kā arī finanšu noziedzību. Minētajā nolūkā Puses veicina paraugpraksi un apmainās ar to un īsteno atbilstīgus saskaņotos starptautiskos standartus un instrumentus, piemēram, ANO Konvenciju pret transnacionālo organizēto noziedzību un tās papildprotokolus un ANO Pretkorupcijas konvenciju.

2. Puses arī vienojas sadarboties, lai uzlabotu iedzīvotāju drošību, jo īpaši atbalstot drošības politiku un stratēģijas. Šāda sadarbība veicina noziedzības novēršanu, un tā varētu ietvert tādas pasākumus kā reģionālās sadarbības projekti starp policiju un tiesu iestādēm, mācību programmas, paraugprakses apmaiņa kriminālā profila izstrādei. Tā *inter alia* ietver arī viedokļu apmaiņu par tiesisko regulējumu un administratīvo un tehnisko palīdzību, kuras mērķis ir nostiprināt tiesībsardzības iestāžu institucionālās un darbības spējas un apmainīties ar informāciju, kā arī pasākumus sadarbības veicināšanai attiecībā uz izmeklēšanām.

31. PANTS

Korupcijas apkarošana

1. Puses sadarbojas, lai īstenotu un veicinātu attiecīgos starptautiskos standartus un instrumentus, piemēram, ANO Pretkorupcijas konvenciju.
2. Puses jo īpaši sadarbojas:
 - a) organizācijas rezultativitātes uzlabošanā un pārredzamas valsts resursu pārvaldības un pārskatatbildības garantēšanā ar tādu attiecīgo iestāžu līdzdalību, kas dibinātas, lai apkarotu korupciju;
 - b) apmaiņā ar paraugpraksi par atbilstīgo iestāžu, tostarp tiesībsardzības un tiesu iestāžu, darbības nostiprināšanu;

- c) korupcijas un kukuļdošanas novēršanā starptautiskos darījumos;
- d) novērtējuma veikšanā par korupcijas apkarošanas politikas īstenošanu vietējā, reģionālā, valsts un starptautiskā līmenī saskaņā ar pārskatīšanas mehānismu ANO Pretkorupcijas konvencijas īstenošanai;
- e) tādu darbību atbalstīšanā, kuras veicina pārredzamības un likumības kultūru un izmaiņas cilvēku attieksmē pret korupcijas praksi;
- f) tādu pasākumu sekmēšanā, kas paredzēti, lai identificētu un atgūtu līdzekļus, veicinātu paraugpraksi un veidotu spējas.

32. PANTS

Kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīga tirdzniecība

1. Puses vienojas sadarboties nolūkā novērst un apkarot kājnieku ieroču un vieglo ieroču, tostarp to detaļu, komponentu un munīcijas nelikumīgu tirdzniecību, īstenojot atzīto ANO Rīcības programmu par kājnieku ieroču un vieglo ieroču nelikumīgas tirdzniecības novēršanu, apkarošanu un izskaušanu visos aspektos. Šajā kontekstā Puses vienojas sadarboties, lai apmainītos ar pieredzi un apmācības metodēm starp kompetentajām iestādēm, tostarp muitas dienestiem, policiju un kontroles iestādēm.

2. Kā noteikts ANO Rīcības programmā, kas minēta 1. punktā, Puses *inter alia* šajā kontekstā atkārtoti apstiprina savas paš aizsardzības neatņemamās tiesības saskaņā ar ANO Statūtu 51. pantu, kā arī katras valsts tiesības ražot, importēt un uzglabāt kājnieku ieročus un vieglos ieročus aizsardzības un valsts drošības nolūkā, kā arī tādēļ, lai tās spētu piedalīties miera uzturēšanas operācijās saskaņā ar ANO Statūtiem un pamatojoties uz katras Puses pieņemtu lēmumu.

33. PANTS

Cīņa pret terorismu

1. Puses sadarbosies attiecībā uz terorisma apkarošanu, īstenojot 8. pantā noteikto regulējumu un standartus.
2. Puses arī sadarbojas, lai nodrošinātu, ka ikviena persona, kura piedalās terora aktu finansēšanā, plānošanā, sagatavošanā vai veikšanā vai atbalsta terora aktus, tiek saukta pie atbildības. Puses vienojas, ka terorisma apkarošanā tiek ievērotas attiecīgās ANO rezolūcijas, vienlaikus ievērojot Pušu suverenitāti, likumā paredzēto kārtību, cilvēktiesības un pamatbrīvības.
3. Puses vienojas sadarboties, lai novērstu un apspiestu terora aktus, īstenojot policijas un tiesu iestāžu sadarbību.

4. Puses, kurām ir saistoša ANO Vispārējā terorisma apkarošanas stratēģija, būtu jāveicina tās līdzsvarota īstenošana, un attiecīgos gadījumos tās vienojas par tajā noteikto rīcību veikšanu visefektīvākajā veidā, lai izbeigtu terorisma draudus.

5. Puses arī vienojas sadarboties ANO satvarā, noslēdzot nolīguma projektu par visaptverošu konvenciju pret starptautisko terorismu.

34. PANTS

Migrācija, cilvēku tirdzniecība un migrantu kontrabanda

1. Sadarbība tiek virzīta, ņemot vērā apspriedes starp Pusēm par to vajadzībām un pozīcijām, un tiek īstenota saskaņā ar Pušu tiesisko regulējumu. Tā būs jo īpaši vērsta uz šādiem aspektiem:

- a) migrācijas pamatcēloņi;
- b) valsts tiesību aktu un prakšu attīstība un īstenošana attiecībā uz starptautisko aizsardzību saskaņā ar starptautisko tiesību aktu principiem un normām, tostarp principu par starptautisko aizsardzību gadījumos, kad tas ir piemērojams;
- c) uzņemšanas noteikumi un uzņemto personu tiesības un statuss, vienlīdzīga attieksme pret personām, kas valstī uzturas likumīgi, un to integrācija sabiedrībā, likumīgo migrantu izglītība un apmācība, pasākumi pret rasismu un ksenofobiju un visi piemērojamie noteikumi attiecībā uz migrantu cilvēktiesībām;

- d) tādu mehānismu un politikas novērtējums, kas paredzēti naudas pārvedumu atvieglošanai;
- e) viedokļu un paraugprakses apmaiņa un diskusija par kopēju interešu jautājumiem attiecībā uz cirkulāro migrāciju un intelektuālā darbaspēka emigrācijas novēršanu;
- f) pieredzes un paraugprakses apmaiņa, tehniska un tehnoloģiska rakstura, rīcības un tiesu iestāžu sadarbība nepieciešamības gadījumā un pēc savstarpējas vienošanās par jautājumiem saistībā ar cīņu pret cilvēku tirdzniecību un kontrabandu, tostarp tirgotāju un kontrabandistu tīklu un organizāciju apkarošanu, un aizsardzības, palīdzības un atbalsta sniegšanu šādos noziegumos cietušajiem;
- g) to personu izraidīšana, kurām nav likumīgas uzturēšanās atļaujas otras Puses teritorijā, nodrošinot humānus, drošus un cilvēka cienīgus apstākļus un pilnībā ievērojot viņu cilvēktiesības, tostarp viņu labprātīgas atgriešanās veicināšana un šādu personu atpakaļuzņemšana saskaņā ar 2. punktu;
- h) atbalsta pasākumi, kuru mērķis ir repatriantu ilgtspējīga reintegrācija.

2. Sadarbības satvarā, lai novērstu un kontrolētu nelikumīgu imigrāciju, un neierobežojot vajadzību aizsargāt no cilvēku tirdzniecības cietušos, Puses vienojas arī:

- a) identificēt savus iespējamos valstspiederīgos un uzņemt atpakaļ jebkuru savu valstspiederīgo, kurš nelikumīgi atrodas Eiropas Savienības dalībvalstī vai Kubā, tādā laikposmā un saskaņā ar normām un procedūrām, kas noteiktas piemērojamajos Eiropas Savienības dalībvalstu un Kubas migrācijas tiesību aktos, pēc pieprasījuma un bez liekas kavēšanās un turpmākām formalitātēm, tiklīdz ir noskaidrota valstspiederība;

b) nodrošināt savus atpakaļuzņemamos valstspiederīgos ar šim nolūkam piemērotiem identitātes dokumentiem.

3. Puses vienojas pēc pieprasījuma un iespējami drīz uzsākt sarunas par nolīgumu, ar ko tiktu reglamentēti Eiropas Savienības dalībvalstu un Kubas īpašie pienākumi migrācijas jomā, tostarp atpakaļuzņemšana.

35. PANTS

Konsulārā aizsardzība

Kuba piekrīt, ka jebkuras pārstāvētās Eiropas Savienības dalībvalsts diplomātiskās un konsulārās iestādes sniedz aizsardzību jebkuram citas tādas dalībvalsts valstspiederīgajam, kam nav pastāvīgas pārstāvības, kura efektīvi varētu sniegt viņam konsulāro aizsardzību ar tādiem pašiem nosacījumiem kā minētās Eiropas Savienības dalībvalsts valstspiederīgajiem.

36. PANTS

Pilsoniskā sabiedrība

Puses atzīst pilsoniskās sabiedrības, tostarp akadēmisko aprindu, ideju laboratoriju un mediju, iespējamo ieguldījumu šā nolīguma mērķu sasniegšanā. Puses piekrīt sekmēt darbības, lai veicinātu lielāku pilsoniskās sabiedrības līdzdalību atbilstīgo attīstības un nozaru sadarbības pasākumu formulēšanā un īstenošanā, tostarp veidojot spējas.

IV SADAĻA

SOCIĀLĀ ATTĪSTĪBA UN SOCIĀLĀ KOHĒZIJA

37. PANTS

Sociālā attīstība un sociālā kohēzija

1. Puses, atzīstot, ka sociālajai attīstībai ir jāprogresē līdztekus ekonomikas attīstībai, vienojas sadarboties, lai palielinātu sociālo kohēziju, mazinot nabadzību, netaisnību, nevienlīdzību un sociālo atstumtību, un lai sasniegtu mērķus, kas definēti Ilgstpējīgas attīstības programmā 2030. gadam, kā arī starptautiski saskaņoto mērķi veicināt cienīgu darbu visiem. Šo mērķu sasniegšanai Puses mobilizē ievērojamus finanšu resursus gan no sadarbības, gan iekšējiem resursiem.
2. Minētajā nolūkā Puses sadarbojas, lai veicinātu un atbalstītu paraugpraksi attiecībā uz:
 - a) ekonomikas politiku ar sociālu redzējumu, kas vērsta uz iekļaujošāku sabiedrību ar ienākumu labāku sadalījumu nolūkā mazināt nevienlīdzību un netaisnību;
 - b) tirdzniecības un ieguldījumu politiku, paturot prātā saikni starp tirdzniecību un ilgstpējīgu attīstību, taisnīgu tirdzniecību, lauku un pilsētu mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu un to pārstāvošo organizāciju attīstību, kā arī korporatīvo sociālo atbildību;

- c) taisnīgu un pamatotu fiskālo politiku, kas ļauj nodrošināt labāku bagātības pārdali un nodrošina atbilstīgu sociālo izdevumu līmeni;
- d) efektīviem publiskajiem sociālajiem izdevumiem, kas saistīti ar skaidri identificētiem sociāliem mērķiem, īstenojot uz rezultātu vērstu pieeju;
- e) efektīvu sociālo politiku un visiem nodrošinātu taisnīgu piekļuvi sociālajiem pakalpojumiem dažādās jomās, piemēram, izglītības, veselības, uztura, sanitārijas, mājokļu, tiesiskuma un sociālā nodrošinājuma jomā;
- f) nodarbinātības politiku, kas vērsta uz cienīgu darbu visiem atbilstīgi starptautiskajiem un valsts nodarbinātības standartiem, un ekonomisko iespēju radīšanu, īpašu uzmanību pievēršot nabadzīgākajām un neaizsargātākajām grupām un nelabvēlīgākajiem reģioniem;
- g) iekļaujošākām un aptverošākām sociālās aizsardzības sistēmām — arī attiecībā uz pensijām, veselības aprūpi, negadījumiem un bezdarbu, pamatojoties uz solidaritātes un diskriminācijas aizlieguma principu;
- h) stratēģijām un politiku, lai apkarotu ksenofobiju un diskrimināciju, tostarp dzimuma, rases, pārliecības, etniskās izcelsmes vai invaliditātes dēļ;
- i) īpašām politikām un programmām, kas paredzētas jauniem cilvēkiem, lai veicinātu viņu pilnīgu integrāciju ekonomiskajā, politiskajā un sociālajā dzīvē.

3. Puses vienojas veicināt informācijas un pieredzes apmaiņu par sociālās attīstības un kohēzijas aspektiem iekšējos plānos vai programmās.

38. PANTS

Nodarbinātība un sociālā aizsardzība

Puses vienojas sadarboties, lai veicinātu nodarbinātību un sociālo aizsardzību, īstenojot pasākumus un programmas, kuru mērķi jo īpaši ir šādi:

- a) nodrošināt pienācīgas kvalitātes nodarbinātību visiem;
- b) radīt vairāk visiem pieejamus un labi funkcionējošus darba tirgus;
- c) paplašināt sociālās aizsardzības segumu;
- d) veicināt sociālo dialogu;
- e) nodrošināt tādu darba pamatstandartu ievērošanu, kas identificēti Starptautiskās Darba organizācijas konvencijās;
- f) risināt ar ēnu ekonomiku saistītos jautājumus;
- g) pievērst īpašu uzmanību nelabvēlīgajām iedzīvotāju grupām un diskriminācijas apkarošanai;

- h) pilnveidot cilvēkresursu kvalitāti, uzlabojot izglītību un apmācību, tostarp efektīvu profesionālo apmācību;
- i) uzlabot veselības un drošības apstākļus darbā, jo īpaši stiprinot darba inspekcijas un atbalstot uzlabojumus veselības aprūpes un drošības jomā;
- j) veicināt darba vietu izveidi un uzņēmējdarbību, nostiprinot iestāžu sistēmu, kas vajadzīga uzņēmumu izveidei un kredītu pieejamības veicināšanai.

39. PANTS

Izglītība

1. Puses vienojas dalīties ar pieredzi un paraugpraksi attiecībā uz nepārtrauktu izglītības attīstību visos līmeņos.
2. Puses vienojas, ka sadarbība atbalstīs cilvēkresursu attīstību visos izglītības līmeņos, arī augstākās izglītības līmenī, tostarp saistībā ar īpašām vajadzībām. Puses veicinās studentu, pētnieku un akadēmisko aprindu pārstāvju apmaiņu, izmantojot jau pastāvošas programmas, un stiprinās spēju attīstību, lai modernizētu savas augstākās izglītības sistēmas.

40. PANTS

Sabiedrības veselība

1. Puses vienojas sadarboties kopēju interešu jomās veselības aprūpes nozarē, jo īpaši attiecībā uz zinātnisko pētniecību, veselības aprūpes sistēmu pārvaldību, uzturvērtību, farmaceitiskajiem produktiem, profilaktisko medicīnu un seksuālo un reproduktīvo veselību, tostarp attiecībā uz infekcijas slimību, piemēram, HIV/AIDS, un nelipīgo slimību, piemēram, vēža un sirds slimību, kā arī citu nopietnu veselības apdraudējumu, piemēram, denges drudža, Čikuguni drudža un Zikas vīrusa, novēršanu un kontroli. Puses arī vienojas sadarboties, lai veicinātu to starptautisko veselības aprūpes nolīgumu īstenošanu, kuriem tās ir pievienojušās.
2. Puses vienojas pievērst īpašu uzmanību reģionālajām rīcībām un programmām, ko īsteno sabiedrības veselības aprūpes jomā.

41. PANTS

Patērētāju tiesību aizsardzība

Puses vienojas sadarboties patērētāju tiesību aizsardzības jautājumos nolūkā aizsargāt cilvēku veselību un patērētāju intereses.

42. PANTS

Kultūra un kultūras mantojums

1. Puses apņemas veicināt sadarbību kultūras un kultūras mantojuma jomā, pienācīgi ievērojot Pušu daudzveidību. Atbilstīgi attiecīgajiem tiesību aktiem šāda sadarbība stiprina savstarpējo sapratni un starpkultūru dialogu un sekmē līdzsvarotu kultūras apmaiņu un kontaktus ar attiecīgajiem abu Pušu dalībniekiem, tostarp pilsoniskās sabiedrības organizācijām.
2. Puses veicina sadarbību mākslas, literatūras un mūzikas jomā, tostarp apmainoties ar pieredzi.
3. Sadarbība starp Pusēm notiek saskaņā ar attiecīgajiem iekšējiem autortiesību noteikumiem un citiem noteikumiem attiecībā uz kultūras jautājumiem, kā arī saskaņā ar starptautiskiem nolīgumiem, kuriem Puses ir pievienojušās.
4. Puses vienojas sadarboties attiecībā uz kultūras mantojuma atjaunošanu un ilgtspējīgu pārvaldību. Sadarbība *inter alia* ietver arī dabas un kultūras materiālā un nemateriālā mantojuma aizsardzību un veicināšanu, tostarp kultūras mantojuma nelikumīgas tirdzniecības novēršanu un apkarošanu, saskaņā ar atbilstīgiem starptautiskiem instrumentiem.
5. Puses vienojas veicināt sadarbību audiovizuālajā nozarē un plašsaziņas līdzekļu nozarē, tostarp radio un preses jomā, īstenojot kopīgas iniciatīvas mācību, audiovizuālās izstrādes, ražošanas un izplatīšanas darbību jomā, arī izglītības un kultūras jomā.

6. Puses atbalsta koordinēšanu *UNESCO* kontekstā, lai veicinātu kultūras daudzveidību, tostarp konsultējoties par *UNESCO* Konvencijas par kultūras izpausmju daudzveidības aizsardzību un veicināšanu ratificēšanu un īstenošanu. Sadarbība ietver arī kultūras daudzveidības veicināšanu.

43. PANTS

Personas neaizsargātā stāvoklī

1. Puses vienojas, ka sadarbībā, kas notiek neaizsargāto iedzīvotāju grupu labā, prioritāte tiek piešķirta pasākumiem, tostarp novatoriskai politikai un projektiem, kuros ir iesaistītas personas neaizsargātā stāvoklī. Tās mērķis ir cilvēka attīstības veicināšana, dzīves apstākļu uzlabošana un pilnīgas integrācijas sabiedrībā sekmēšana.

2. Sadarbība ietver pieredzes apmaiņu cilvēktiesību aizsardzībā, tādu politikas nostādņu veicināšanā un īstenošanā, kas garantē vienlīdzīgas iespējas personām neaizsargātā stāvoklī, ekonomisko iespēju radīšanā un tādu īpašu sociālo politikas nostādņu veicināšanā, kuru mērķis ir cilvēka spēju pilnveidošana, nodrošinot izglītību un apmācības, piekļuvi sociālajiem pamatpakalpojumiem, sociālās drošības tīkliem un tiesiskumam, īpašu uzmanību *inter alia* pievēršot personām ar invaliditāti un viņu ģimenēm, kā arī bērniem un vecākiem cilvēkiem.

44. PANTS

Dzimumu līdztiesība

1. Puses vienojas, ka sadarbība palīdz nostiprināt politiku, programmas un mehānismus, kuru mērķis ir nodrošināt, uzlabot un paplašināt vienlīdzīgu līdzdalību un iespējas vīriešiem un sievietēm politiskajā, ekonomiskajā, sociālajā un kultūras dzīvē, jo īpaši tādēļ, lai efektīvi īstenotu Konvenciju par jebkādas sieviešu diskriminācijas izskaušanu, Pekinas deklarāciju un Rīcības platformu. Attiecīgā gadījumā īsteno pozitīvu rīcību sieviešu atbalstam.
2. Sadarbība veicina dzimumu līdztiesības aspekta integrēšanu visās attiecīgajās sadarbības jomās, tostarp valstu politikā, attīstības stratēģijās un darbībās, kā arī to ietekmes novērtēšanas rādītājos.
3. Sadarbība palīdz arī veicināt vīriešu un sieviešu vienlīdzīgu piekļuvi visiem pakalpojumiem un resursiem, kas ļauj tiem pilnībā īstenot savas pamattiesības, piemēram, attiecībā uz izglītību, veselību, profesionālo apmācību, darba iespējām, politisko lēmumu pieņemšanu, pārvaldības struktūrām un privātiem uzņēmumiem.
4. Īpaša uzmanība jāpievērš programmām, kuru mērķis ir novērst visa veida vardarbību pret sievietēm un risināt ar to saistītās problēmas.

45. PANTS

Jaunieši

1. Sadarbība starp Pusēm ietver visus atbilstīgos politikas virzienus, kas saistīti ar jauniešiem. Sadarbība ietver atbalstu apmācībām un nodarbinātībai, ģimeņu politikai un izglītošanai, kā arī darba iespēju nodrošināšanai jauniešiem, un pieredzes apmaiņas sekmēšanu par programmām, kuru mērķis ir novērst jauniešu likumpārkāpumus un atgriezt jauniešus ekonomikas un sabiedriskajā dzīvē.
2. Puses vienojas veicināt jauniešu aktīvu līdzdalību sabiedrībā, tostarp tādas politikas veidošanā, kas veicina jauniešu attīstību un ietekmē viņu dzīvi.
3. Abas Puses vienojas veicināt tādu programmu īstenošanu, kas sekmē sadarbību starp jauniešu organizācijām, tostarp apmaiņas programmas.

46. PANTS

Vietējās kopienas attīstība

1. Puses vienojas sadarboties, lai veicinātu ilgtspējīgu vietējās kopienas attīstību, ar integrētām rīcībām veicinot dažādu vietējās ekonomikas attīstības “pirmrindnieku” iniciatīvas un sekmējot esošo resursu apgūšanu vietējās kopienas līmenī.

2. Sadarbībā varētu atbalstīt šādas darbības:
 - a) vietējās iniciatīvas saskaņā ar atbilstīgo teritoriāli stratēģisko plānu;
 - b) vietējo ražošanas uzņēmumu un pakalpojumu sniedzēju ekonomiskās pārvaldības spēju stiprināšana.

V SADAĻA

VIDE, KATASTROFU RISKĀ PĀRVALDĪBA UN KLIMATA PĀRMAIŅAS

47. PANTS

Sadarbība attiecībā uz vidi un klimata pārmaiņām

1. Puses vienojas sadarboties, lai aizsargātu un uzlabotu vides kvalitāti vietējā, reģionālā un pasaules līmenī nolūkā nodrošināt ilgtspējīgu attīstību.
2. Puses, ņemot vērā šā nolīguma ietekmi, pievērš pienācīgu uzmanību saiknei starp attīstību un vidi. Puses rīkojas, lai izmantotu tīro tehnoloģiju piedāvātās investīciju iespējas.

3. Sadarbība arī veicina progresu attiecīgajās starptautiskajās konferencēs un veicina daudzpusējo nolīgumu un saskaņoto principu efektīvu īstenošanu tādās jomās kā bioloģiskā daudzveidība, klimata pārmaiņas, pārtuksnešošanās, sausums un ķīmikāliju pārvaldība.

4. Sadarbību jo īpaši vērš uz šādām jomām:

- a) dabas resursu, bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu, tostarp mežu un zivsaimniecību, kā arī to piedāvāto pakalpojumu saglabāšana un ilgtspējīga pārvaldība;
- b) cīņa pret saldūdeņu un jūras ūdeņu, gaisa un augsnes piesārņojumu, tostarp īstenojot atkritumu, notekūdeņu, ķīmikāliju un citu bīstamu vielu un materiālu pareizu pārvaldību;
- c) globāli jautājumi, piemēram, klimata pārmaiņas, ozona slāņa noārdīšanās, pārtuksnešošanās un sausums, atmežošana, piekrastes zonu aizsardzība, bioloģiskās daudzveidības un bioloģiskās drošības saglabāšana.

5. Šajā kontekstā sadarbības mērķis ir veicināt kopīgas iniciatīvas attiecībā uz klimata pārmaiņu seku mazināšanu un pielāgošanu, tostarp pastiprināt politikas nostādnes, kas risina ar klimata pārmaiņām saistītus jautājumus.

6. Sadarbība var ietvert šādus pasākumus:

- a) politiskā dialoga un tā īstenošanas veicināšana; informācijas un pieredzes apmaiņa par vides tiesību aktiem, tehniskajiem noteikumiem, tīrāku ražošanu un paraugpraksi vides jomā; spēju veidošana nolūkā stiprināt vides pārvaldību un uzraudzību; kontroles sistēmas visās nozarēs visos pārvaldības līmeņos;
- b) ilgtspējīgas ekoloģiski tīras tehnoloģijas un zinātības nodošana un izmantošana, tostarp iniciatīvu un mehānismu izveide inovācijām un vides aizsardzībai;
- c) ekoloģisku apsvērumu integrēšana politikas jomās, tostarp zemes izmantošanas pārvaldībā;
- d) ilgtspējīgu ražošanas un patēriņa modeļu veicināšana, tostarp ilgtspējīgi izmantojot ekosistēmas, pakalpojumus un preces;
- e) vides izpratnes un izglītošanas veicināšana, kā arī aktīvāka pilsoniskās sabiedrības un jo īpaši vietējās sabiedrības iesaistīšana vides aizsardzībā un ilgtspējīgas attīstības centienos;
- f) reģionālās sadarbības rosināšana un veicināšana vides aizsardzības jomā;
- g) palīdzības sniegšana to daudzpusējo vides jomas nolīgumu īstenošanā un izpildē, kuru līgumslēdzējas puses ir Puses.

48. PANTS

Katastrofu riska pārvaldība

1. Puses atzīst vajadzību pārvaldīt visus katastrofu riskus, kas ietekmē vienas vai vairāku valstu teritoriju. Puses apstiprina savu kopējo apņemšanos uzlabot novēršanas, mazināšanas, gatavības, reaģētspējas un atjaunošanas pasākumus, lai uzlabotu to sabiedrības un infrastruktūras izturētspēju, un atbilstīgos gadījumos sadarboties divpusējā un daudzpusējā politiskajā līmenī, lai uzlabotu katastrofu riska pārvaldības rezultātus.
2. Puses vienojas, ka mērķi sadarbībai katastrofu riska pārvaldības jomā ir samazināt neaizsargātību un riskus, palielināt novērošanas un agrīnās brīdināšanas spējas un uzlabot Kubas izturētspēju pret katastrofām, tostarp piešķirot atbalstu iekšējiem centieniem, kā arī reģionālajai programmai neaizsargātības mazināšanai un reaģētspējai uz katastrofām, lai stiprinātu reģionālo pētniecību un izplatītu paraugpraksi, kā arī mācītos no gūtās pieredzes saistībā ar katastrofu riska mazināšanu, gatavību tam, plānošanu, riska novēršanu un mīkstināšanu, reaģētspēju un atjaunošanas darbiem.

49. PANTS

Ūdens un sanitārija

1. Puses atzīst vajadzību nodrošināt ūdens krājumu un sanitārijas pieejamību un ilgtspējīgu pārvaldību visiem un tāpēc vienojas sadarboties *inter alia* attiecībā uz:

- a) spēju veidošanu ūdens apgādes un sanitārijas tīklu lietderīgai pārvaldībai;
 - b) ūdens kvalitātes ietekmi uz veselības rādītājiem;
 - c) tādu tehnoloģiju modernizāciju, kas saistītas ar ūdens kvalitāti, — no novērošanas līdz laboratorijām;
 - d) izglītības programmām, kas sekmē vajadzību saglabāt, racionāli izmantot un integrēti pārvaldīt ūdens resursus.
2. Puses vienojas pievērst īpašu uzmanību reģionālajām rīcībām un sadarbības programmām šajā nozarē.

VI SADAĻA

EKONOMIKAS ATTĪSTĪBA

50. PANTS

Lauksaimniecība, lauku attīstība, zivsaimniecība un akvakultūra

1. Puses vienojas sadarboties lauksaimniecības, lauku attīstības, zivsaimniecības un akvakultūras jomā *inter alia* attiecībā uz:
- a) ražīguma un ražošanas uzlabošanu;

- b) lauksaimniecības, zivsaimniecības un akvakultūras produktu kvalitātes paaugstināšanu;
- c) pilsētas un piepilsētas zonas lauksaimniecības attīstību;
- d) ražošanas ķēžu stiprināšanu;
- e) lauku attīstības veicināšanu;
- f) veselīgu ieradumu veicināšanu, lai uzlabotu uzturvērtības līmeni;
- g) lauksaimniecības un zivsaimniecības tirgu, vairumtirdzniecības tirgu un finanšu kredītu pieejamības attīstīšanu;
- h) darījumdarbības attīstības pakalpojumu veicināšanu kooperatīviem, mazajām privātajām fermām un mazām zvejniecības kopienām;
- i) tirgu attīstīšanu un starptautisko tirdzniecības attiecību veicināšanu;
- j) bioloģiskās ražošanas attīstīšanu;
- k) ilgtspējīgas lauksaimniecības un akvakultūras attīstīšanu, integrējot vides prasības un problēmas;
- l) zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju veicināšanu attiecībā uz lauksaimniecības un lauku attīstību, zvejniecību un akvakultūru, kā arī šo resursu rūpniecisku pārstrādi;

- m) zivju resursu ilgtspējīgas attīstības un pārvaldības veicināšanu;
- n) paraugprakses veicināšanu zivsaimniecību pārvaldībā;
- o) datu vākšanas uzlabošanu, lai ņemtu vērā labāko zinātnisko informāciju, kas pieejama zivju krājumu resursu novērtēšanas un pārvaldības jomā;
- p) novērošanas, kontroles un uzraudzības sistēmas stiprināšanu zivsaimniecībās;
- q) nelegālās, neregistrētās un neregulētās zvejas apkarošanu;
- r) sadarbības stiprināšanu, lai nodrošinātu lielākas spējas attīstīt tehnoloģijas ar pievienoto vērtību zivsaimniecības un akvakultūras produktu pārstrādei.

2. Sadarbība *inter alia* var ietvert tehniskās zinātnības un atbalsta sniegšanu, spēju veidošanu un informācijas un pieredzes apmaiņu. Puses vienojas veicināt iestāžu sadarbību un stiprināt sadarbību starp starptautiskām organizācijām un ar iekšējām un reģionālām zivsaimniecību pārvaldības organizācijām.

3. Puses veicina, lai pārtikas drošības un lauksaimniecības sadarbības satvarā katastrofu apdraudētajos apgabalos tiktu veikta riska analīze un tiktu piemēroti pasākumi, lai palielinātu izturētspēju.

51. PANTS

Ilgtspējīgs tūrisms

1. Puses atzīst tūrisma nozares nozīmi vietējās sabiedrības sociālekonomiskās attīstības veicināšanā un abu reģionu lielo ekonomisko potenciālu darījumdarbības attīstīšanai šajā jomā.
2. Šajā nolūkā Puses vienojas sadarboties ilgtspējīga tūrisma veicināšanas jomā, jo īpaši tādēļ, lai atbalstītu:
 - a) politikas izstrādi tūrisma radīto sociālekonomisko ieguvumu optimizēšanai;
 - b) tūrisma produktu radīšanu un konsolidēšanu, sniedzot nefinanšu pakalpojumus, apmācību un tehnisko palīdzību un pakalpojumus;
 - c) vides, kultūras un sociālo apsvērumu integrēšanu tūrisma nozares attīstībā, ietverot gan kultūras vērtību un dabas resursu aizsardzību, gan veicināšanu;
 - d) vietējās sabiedrības iesaistīšanu tūrisma attīstīšanas procesā, jo īpaši lauku un kopienu tūrisma un ekotūrisma jomā;
 - e) tirgvedības un reklāmas stratēģijas, iestāžu spēju un cilvēkresursu attīstību un starptautisko standartu veicināšanu;

- f) publiskā un privātā sektora sadarbības un saistības veicināšanu;
- g) pārvaldības plānu izstrādi iekšējā un reģionālā tūrisma attīstībai;
- h) informācijas tehnoloģiju veicināšanu tūrisma jomā.

52. PANTS

Sadarbība zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju jomā

1. Pušu mērķis ir attīstīt zinātniskās, tehnoloģiskās un inovācijas spējas visos pasākumos, kas ietilpst ieviestajos mehānismos vai abpusējas intereses sadarbības nolīgumos. Minētajā nolūkā Puses veicina informācijas apmaiņu un to pētniecības un tehnoloģiju attīstības struktūru līdzdalību šādos sadarbības pasākumos atbilstīgi to iekšējiem noteikumiem:
 - a) informācijas apmaiņa par to attiecīgajām zinātnes un tehnikas politikas nostādnēm;
 - b) kopīgas izpētes un attīstības darbības, kuru mērķis ir stimulēt zinātnes progresu un tehnoloģiju un zinātnības nodošanu, tostarp saistībā ar informācijas un komunikāciju tehnoloģiju izmantošanu.

2. Puses īpašu uzmanību pievērš cilvēka potenciāla palielināšanai, kas ir zinātniskās un tehnoloģiskās izcilības ilgtspējīga bāze, un ilgtspējīgu saikņu radīšanai starp Pušu zinātnes un tehnoloģiju kopienām gan iekšējā, gan reģionālā līmenī. Minētajā nolūkā Puses veicina pētnieku un paraugprakses apmaiņu pētniecības projektos.
3. Pētniecības centri, augstākās izglītības iestādes un citas ieinteresētās personas, kas atrodas Eiropas Savienībā un Kubā, atbilstīgā gadījumā iesaistās sadarbībā zinātnes, tehnoloģiju un pētniecības jomā.
4. Puses vienojas izmantot visus mehānismus, lai palielinātu augsti kvalificētu profesionāļu skaitu un kvalitāti, tostarp veicot apmācību, kopīgu pētniecību, piešķirot stipendijas un īstenojot apmaiņu.
5. Puses veicina savu attiecīgo struktūru līdzdalību viena otras attiecīgajās zinātniskajās un tehnoloģiskajās programmās, lai sasniegtu savstarpēji izdevīgu izcilību zinātnē, ievērojot to attiecīgos noteikumus, kas reglamentē trešo valstu juridisko personu līdzdalību.

53. PANTS

Tehnoloģiju nodošana

1. Atzīstot sadarbības un tehniskās palīdzības nozīmi tehnoloģiju nodošanas jomā, tostarp automatizācijas procesos, Puses vienojas sadarboties, lai veicinātu tehnoloģiju nodošanu, izmantojot tādas akadēmiskās vai profesionālās programmas, kas paredzētas zināšanu nodošanai starp tām.
2. Eiropas Savienība atvieglo un veicina Kubas piekļuvi tādām pētniecības un attīstības programmām, kuru mērķis *inter alia* ir tehnoloģiju attīstība.

54. PANTS

Enerģija, tostarp atjaunojamie energoresursi

1. Atzīstot atjaunojamo energoresursu un energoefektivitātes risinājumu nozīmīguma pieaugumu ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai, Puses vienojas, ka to kopīgais mērķis ir veicināt sadarbību enerģijas jomā, jo īpaši attiecībā arī uz ilgtspējīgu, tīru un atjaunojamu energoresursu avotiem, energoefektivitāti, enerģijas taupīšanas tehnoloģiju, lauku elektrifikāciju un enerģijas tirgu reģionālo integrāciju, kā to noteikušas Puses un atbilstīgi iekšējiem tiesību aktiem.

2. Sadarbība *inter alia* var ietvert:

- a) politisko dialogu un sadarbību enerģētikas nozarē, jo īpaši attiecībā uz energoapgādes uzlabošanu un dažādošanu un enerģijas tirgu uzlabošanu, tostarp ražošanu, sadali un izplatīšanu;
- b) spēju veidošanas programmas, tehnoloģiju un zinātnības nodošanu (tostarp darbu pie emisiju standartiem) enerģētikas nozarē, jo īpaši attiecībā uz enerģijas lietderību un nozares pārvaldību;
- c) enerģijas taupīšanas, energoefektivitātes un atjaunojamo energoresursu veicināšanu un enerģijas ražošanas un patēriņa ietekmes uz vidi izpēti, jo īpaši pētījumus par bioloģisko daudzveidību, mežsaimniecību un zemes izmantošanas izmaiņām;
- d) atjaunojamās enerģijas un energoefektivitātes pilotprojektu attīstīšanu, jo īpaši saules, vēja, biomasas, hidroenerģijas, jūras viļņu un plūdmaiņu enerģijas jomā;
- e) programmas, lai uzlabotu iedzīvotāju vispārējo informētību un zināšanas par atjaunojamo enerģiju un energoefektivitāti;
- f) cieto un šķidro atkritumu reģenerāciju vai izmantošanu enerģijas ieguvei.

55. PANTS

Transports

1. Puses vienojas, ka sadarbība šajā jomā ir vērsta uz transporta un saistīto infrastruktūras sistēmu pārstrukturēšanu un modernizēšanu, atvieglojot un uzlabojot pasažieru pārvietošanos un preču kustību, kā arī nodrošinot labāku piekļuvi pilsētas, gaisa, jūras, iekšzemes ūdensceļu, dzelzceļa transporta un autotransporta tirgiem, uzlabojot transporta pārvaldību no darbības un administratīvās perspektīvas un veicinot augstus apkalpošanas standartus.
2. Sadarbība var ietvert šādas darbības:
 - a) informācijas apmaiņa par Pušu politiku, jo īpaši saistībā ar pilsētas transportu un multimodālu transporta tīklu starpsavienojumiem un savstarpēju izmantojamību, kā arī citiem abpusēji interesējošiem jautājumiem;
 - b) iekšzemes ūdensceļu, ceļu, dzelzceļu, ostu un lidostu pārvaldība, tostarp pienācīga sadarbība starp attiecīgajām iestādēm;
 - c) projekti Eiropas tehnoloģijas nodošanai saistībā ar globālo navigācijas satelītu sistēmu un pilsētu sabiedriskā transporta centriem;
 - d) drošības un piesārņojuma novēršanas standartu uzlabošana, tostarp sadarbība atbilstīgos starptautiskos forumos, kuru mērķis ir starptautisko standartu labāka īstenošana;
 - e) darbības aviācijas un jūras transporta attīstības veicināšanai.

56. PANTS

Ekonomiskā un sociālā modeļa modernizācija

1. Puses vienojas attīstīt sadarbības pasākumus, lai atbalstītu Kubas valsts pārvaldes un Kubas ekonomikas stiprināšanu un modernizāciju. Puses vienojas atbalstīt uzņēmumu un kooperatīvu attīstību, īpašu uzmanību pievēršot vietējai attīstībai.
2. Šī sadarbība varētu tikt attīstīta tādās savstarpējo interešu jomās, kā, piemēram:
 - a) makroekonomikas politika, tostarp nodokļu politika;
 - b) statistika,
 - c) tirdzniecības informācijas sistēmas;
 - d) tirdzniecības veicināšanas pasākumi;
 - e) kvalitātes sistēmas un standarti;
 - f) atbalsts vietējās attīstības iniciatīvām;
 - g) lauksaimnieciskās ražošanas attīstība;
 - h) valsts kontrole un pārraudzība;

i) uzņēmumu, tostarp valsts uzņēmumu, organizācija un darbība.

3. Puses vienojas veicināt un atbalstīt sadarbību starp iestādēm, arī starp nozaru iestādēm, kas veicina instrumentus MVU atbalstam, īpaši tām iestādēm, kuru mērķis ir uzlabot konkurētspēju, tehnoloģiskās inovācijas, integrāciju vērtību ķēdēs, pieeju kredītiem un apmācībai, kā arī pastiprināt iestāžu spējas un iestāžu sistēmas. Puses arī vienojas veicināt kontaktus starp abu Pušu uzņēmumiem, lai atbalstītu to iekļaušanu starptautiskajos tirgos, ieguldījumus un tehnoloģiju nodošanu.

57. PANTS

Statistika

1. Puses vienojas sadarboties, lai saskaņā ar starptautiski pieņemtiem standartiem izstrādātu labākas statistiskās metodes un programmas, tostarp statistikas datu vākšanai, apstrādei, kvalitātes kontrolei un izplatīšanai, ar mērķi izstrādāt rādītājus ar uzlabotu salīdzināmību starp Pusēm, tādējādi ļaujot Pusēm identificēt prasības attiecībā uz statistikas informāciju jomās, uz kurām attiecas šis nolīgums. Puses atzīst abpusējās sadarbības lietderīgumu saistībā ar šo mērķu atbalstīšanu.

2. Šī sadarbība cita starpā varētu ietvert šādas darbības: tehnisko apmaiņu starp Kubas Valsts statistikas un informācijas biroju un Eiropas Savienības dalībvalstu statistikas birojiem un *Eurostat*, arī zinātnieku apmaiņu; uzlabotu un konsekventu metožu attīstību attiecībā uz datu savākšanu, sadalīšanu, analīzi un interpretāciju; tādu semināru, darba grupu vai programmu organizēšanu, kas papildina statistikas spējas.

58. PANTS

Laba pārvaldība nodokļu jautājumos

1. Puses atzīst un apņemas īstenot labas pārvaldības principus nodokļu pārvaldē, t. i., pārredzamību, informācijas apmaiņu un godīgu nodokļu konkurenci.
2. Saskaņā ar attiecīgajām kompetencēm Puses uzlabo starptautisko sadarbību nodokļu jomā, sekmē likumīgu nodokļu ieņēmumu iekasēšanu un izstrādā pasākumus, lai efektīvi ieviestu minimālos standartus labai pārvaldībai nodokļu jomā.

VII SADAĻA

REĢIONĀLĀ INTEGRĀCIJA UN SADARBĪBA

59. PANTS

Reģionālā sadarbība

1. Sadarbība atbalsta darbības, kas saistītas ar reģionālās sadarbības attīstību starp Kubu un tās Karību jūras reģiona kaimiņiem Karību valstu foruma *Cariforum* kontekstā, jo īpaši prioritārajās jomās, kas identificētas Kopīgajā ES un Karību jūras reģiona stratēģijā. Darbības varētu arī veicināt Karību jūras reģiona reģionālās integrācijas procesu.

2. Sadarbība nostiprina visu sektoru, arī pilsoniskās sabiedrības, iesaistīšanos sadarbības un integrācijas procesā saskaņā ar Pušu noteiktajiem nosacījumiem un ietver atbalstu konsultāciju mehānismiem un izglītošanas kampaņām.
3. Puses vienojas izmantot visus esošos sadarbības instrumentus, lai veicinātu darbības, kuru mērķis ir attīstīt aktīvu sadarbību starp Eiropas Savienību un Kubu, starp Kubu un citām valstīm un/vai reģioniem Latīņamerikā un Karību jūras reģionā visās sadarbības jomās, uz ko attiecas šis nolīgums. Puses vienojas pievērst īpašu uzmanību reģionālās sadarbības programmām attiecībā uz pētniecību un inovāciju un izglītību, kā arī Eiropas Savienības, Latīņamerikas un Karību jūras reģiona (*EU-LAC*) zināšanu telpas turpmākai attīstīšanai, izmantojot tādas iniciatīvas kā kopīgā pētniecības telpa un kopīgā augstākās izglītības telpa. Puses tiecas nodrošināt, ka reģionālās un divpusējās sadarbības pasākumi ir savstarpēji papildinoši.
4. Puses cenšas apmainīties ar viedokļiem un sadarboties nolūkā vienoties par kopīgu rīcību daudzpusējos forumos un to attīstīt.

IV DAĻA

TIRDZniecība un tirdzniecības sadarbība

60. PANTS

Mērķi

Puses vienojas, ka to sadarbības mērķi tirdzniecības jomā ietver jo īpaši:

- a) tirdzniecības un ekonomisko attiecību stiprināšanu, īpaši veicinot dialogu par tirdzniecības jautājumiem un sekmējot lielākas tirdzniecības plūsmas starp Pusēm;
- b) Kubas integrācijas veicināšanu pasaules ekonomikā;
- c) starpreģionālās tirdzniecības, kā arī tirdzniecības ar Eiropas Savienību attīstības un dažādošanas sekmēšanu;
- d) lielāku tirdzniecības ieguldījumu ilgtspējīgā attīstībā, tostarp saistībā ar ekonomiskajiem un sociālajiem aspektiem;
- e) Kubas ekonomikas dažādošanas atbalstīšanu un piemērotu darījumdarbības apstākļu veicināšanu;

- f) lielākas ieguldījumu plūsmas veicināšanu, attīstot pievilcīgu un stabilu vidi abpusējiem ieguldījumiem, īstenojot pastāvīgu dialogu, kura mērķis ir vairost sapratni un sadarbību ieguldījumu jautājumos un veicināt nediskriminējoša ieguldījumu režīma izveidi.

I SADAĻA

TIRDZNIECĪBA

61. PANTS

Uz noteikumiem balstīta tirdzniecība

1. Puses atzīst, ka tarifu un citu tirdzniecības šķēršļu ievērojama samazināšana, kā arī diskriminējošas attieksmes izskaušana starptautiskajās tirdzniecības attiecībās kalpo kā līdzeklis izaugsmes, ekonomiskās dažādošanas un labklājības veicināšanai.
2. Puses atkārtoti apstiprina, ka to savstarpējās interesēs ir veikt tirdzniecību saskaņā ar daudzpusēju, uz noteikumiem balstītu tirdzniecības sistēmu, kurā Puses ir atbildīgas par noteikumu prioritātes ievērošanu un to efektīvu, taisnīgu un līdzsvarotu īstenošanu.

62. PANTS

Lielākās labvēlības režīms

1. Katra Puse piešķir lielākās labvēlības režīmu otras Puses precēm saskaņā ar I pantu 1994. gada Vispārējā vienošanās par tarifiem un tirdzniecību (VVTT) un tās skaidrojošajās piezīmēs, kas *mutatis mutandis* ir iekļautas šajā nolīgumā un kļūst par tā sastāvdaļu.
2. Šā panta 1. punktu nepiemēro attiecībā uz preferenciālo režīmu, ko katra Puse piešķir citas valsts precēm saskaņā ar PTO nolīgumiem.

63. PANTS

Valsts režīms

Katra Puse piešķir valsts režīmu otras Puses precēm saskaņā ar III pantu 1994. gada VVTT un tās skaidrojošajās piezīmēs, kas *mutatis mutandis* ir iekļautas šajā nolīgumā un kļūst par tā sastāvdaļu.

64. PANTS

Pārredzamība

1. Puses atkārtoti apstiprina pārredzamības principu Pušu tirdzniecības pasākumu piemērošanā un vienojas, ka politika un noteikumi, kas ietekmē ārvalstu tirdzniecību, būtu skaidri jāpaziņo un jāpaskaidro.
2. Puses vienojas, ka ieinteresētajām personām vajadzētu būt iespējai iegūt informāciju par tiem katras Puses noteikumiem, kuri ietekmē starptautisko tirdzniecību.

65. PANTS

Tirdzniecības atvieglošana

Puses apstiprina savas saistības attiecībā pret PTO tirdzniecības atvieglošanas nolīgumu.

66. PANTS

Tehniskie šķēršļi tirdzniecībai

1. Puses atkārtoti apstiprina savas tiesības un pienākumus saskaņā ar PTO Nolīgumu par tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai ("*TBT* nolīgums").

2. Šā panta noteikumi ir piemērojami tehniskajiem noteikumiem, standartiem un atbilstības novērtēšanas procedūrām, kas definētas *TBT* nolīgumā.
3. Puses atzīst efektīvu paziņošanas un informācijas apmaiņas mehānismu nozīmību attiecībā uz tehniskajiem noteikumiem, standartiem un atbilstības novērtēšanas procedūrām, kas definētas *TBT* nolīgumā.

67. PANTS

Sanitārie un fitosanitārie (*SPS*) pasākumi

1. Puses atkārtoti apstiprina Nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu, Starptautiskās augu aizsardzības konvencijas, Pārtikas kodeksa komisijas un Pasaules Dzīvnieku veselības organizācijas tiesības, pienākumus, principus un mērķus.
2. Puses atzīst efektīvu mehānismu nozīmi konsultācijās, paziņošanā un informācijas apmaiņā saistībā ar *SPS* jautājumiem un dzīvnieku labturību kompetentu starptautisku organizāciju satvarā.

68. PANTS

Tirdzniecības aizsardzība

Puses atkārtoti apstiprina savas tiesības un pienākumus saskaņā ar šādiem PTO nolīgumiem:

Nolīgums par aizsargpasākumiem, Nolīgums par subsīdijām un kompensācijas pasākumiem un

Nolīgums par 1994. gada VVTT VI panta īstenošanu.

69. PANTS

Pārskatīšanas klauzula

Puses ar savstarpēju piekrišanu var grozīt un pārskatīt šo daļu nolūkā padziļināt to tirdzniecības un ieguldījumu attiecības.

70. PANTS

Vispārējo izņēmumu klauzula

Puses apstiprina, ka to esošās tiesības un pienākumi saskaņā ar XX pantu 1994. gada VVTT un tās skaidrojošajās piezīmēs ir *mutatis mutandis* iekļauti šajā nolīgumā un kļūst par tā sastāvdaļu.

II SADAĻA

AR TIRDZNIECĪBU SAISTĪTA SADARBĪBA

71. PANTS

Muita

1. Puses veicina un atvieglo sadarbību starp to muitas administrācijām, lai garantētu robežu drošību, muitas procedūru vienkāršošanu un likumīgas tirdzniecības atvieglošanu, saglabājot savas kontroles iespējas.
2. Sadarbība cita starpā nodrošina pamatu šādām darbībām:
 - a) informācijas apmaiņai par tiesību aktiem muitas jomā un procedūrām, jo īpaši šādās jomās:
 - i) muitas procedūru vienkāršošana un modernizēšana;
 - ii) pārvietošanas tranzītā veicināšana;
 - iii) intelektuālā īpašuma tiesību piemērošana, ko veic muitas dienesti;
 - iv) attiecības ar darījumdarbības veicējiem;

- v) preču brīva aprīte un reģionālā integrācija;
 - vi) muitas kontroles pie robežām organizācija;
- b) kopīgu iniciatīvu veidošanai savstarpēji saskaņotās jomās;
 - c) starp visām attiecīgajām robežapsardzes aģentūrām notiekošās koordinācijas veicināšanai gan iekšēji, gan starpvalstu līmenī.
3. Puses sniedz savstarpēju administratīvu palīdzību muitas jautājumos. Minētajā nolūkā Puses ar savstarpēju vienošanos var izveidot divpusējus instrumentus.

72. PANTS

Sadarbība attiecībā uz tirdzniecības atvieglošanu

1. Puses apstiprina savu apņemšanos stiprināt sadarbību tirdzniecības atvieglošanas jomā, lai nodrošinātu, ka attiecīgie tiesību akti, attiecīgās procedūras un muitas dienestu administratīvās spējas veicina efektīvas kontroles un tirdzniecības atvieglošanas mērķu sasniegšanu.

2. Puses vienojas sadarboties *inter alia* šādās jomās:

- a) spēju veidošana un zinātības sniegšana kompetentajām iestādēm par muitas jautājumiem, tostarp par sertifikāciju un izcelsmes pārbaudi, un tehniskajiem jautājumiem attiecībā uz reģionālo muitas procedūru izpildi;
- b) mehānismu un mūsdienīgu muitas metožu piemērošana, tostarp riska novērtēšana, iepriekšēju saistošu nolēmumu piemērošana, vienkāršotu procedūru piemērošana preču ievešanai un izlaišanai, muitas kontrole un uzņēmumu revīzijas metodes;
- c) tādu procedūru un prakses ieviešana, kas, ciktāl iespējams, atspoguļo starptautiskos noteikumus, instrumentus un standartus, kuri piemērojami tirdzniecības un muitas jomā, tostarp arī PTO Tirdzniecības atvieglošanas nolīgumu, Starptautisko muitas procedūru vienkāršošanas un saskaņošanas konvenciju (pārskatīto Kioto konvenciju) un Pasaules Muitas Organizācijas pamatstandartus pasaules tirdzniecības drošībai un sekmēšanai;
- d) informācijas sistēmas un muitas un citu tirdzniecības procedūru automatizācija, jo īpaši tirdzniecības atvieglošanas pasākumu īstenošanai pilnvarotiem uzņēmumiem un informācijas dienestiem.

73. PANTS

Intelektuālais īpašums

1. Puses atzīst tehniskās sadarbības nozīmi intelektuālā īpašuma jomā, tostarp attiecībā uz ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu aizsargāšanu, un vienojas sadarboties uz savstarpēji apstiprinātiem noteikumiem attiecīgos īpašos sadarbības projektos saskaņā ar Pušu iekšējiem tiesību aktiem un starptautiskiem nolīgumiem, kuriem tās ir pievienojušās.
2. Puses vienojas veicināt iestāžu sadarbību, informācijas apmaiņu, tehnisko palīdzību, spēju veidošanu un apmācību. Puses vienojas, ka tehniskā sadarbība notiek saskaņā ar to sociāli ekonomiskās attīstības līmeņiem, prioritātēm un attīstības vajadzībām.
3. Puses vienojas, ka sadarbība dod ieguldījumu tehnoloģisko inovāciju veicināšanā un tehnoloģiju nodošanā un izplatīšanā, lai palielinātu ražotāju un tehnoloģisko zināšanu izmantotāju abpusēju izdevīgumu un tādējādi sekmētu sociālo un ekonomisko labklājību, kā arī tiesību un pienākumu līdzsvarošanu.

74. PANTS

Sadarbība attiecībā uz tehnisko šķēršļu novēršanu tirdzniecībai

1. Puses atzīst sadarbības un tehniskās palīdzības nozīmi saistībā ar tehniskajiem šķēršļiem tirdzniecībai un vienojas veicināt sadarbību starp savām iestādēm, kas atbild par standartizāciju, metroloģiju, akreditāciju un atbilstības novērtēšanu.
2. Puses vienojas sadarboties *inter alia* attiecībā uz:
 - a) spēju veidošanu un zinātnības sniegšanu, tostarp par attiecīgās infrastruktūras attīstību un stiprināšanu, kā arī apmācību un tehniskās palīdzības sniegšanu tehnisko noteikumu, standartizācijas, atbilstības novērtēšanas, akreditācijas un metroloģijas jomā, *inter alia* ar mērķi atvieglot izpratni par Eiropas Savienības prasībām un atbilstību tām;
 - b) kompetento iestāžu sadarbības veicināšanu atbilstīgu starptautisku organizāciju satvarā;
 - c) apmaiņu ar informāciju, pieredzi un paraugpraksi;
 - d) kopēju nostāju attīstīšanu;
 - e) savstarpējas saderības meklēšanu un konvergenci tehnisko noteikumu un atbilstības novērtēšanas procedūrās;

- f) nevajadzīgu šķēršļu tirdzniecībai atcelšanu.

75. PANTS

Pārtikas nekaitīgums, *SPS* jautājumi un dzīvnieku labturības jautājumi

1. Puses veicina sadarbību un koordināciju starp kompetentajām iestādēm, tostarp attiecīgu starptautisku organizāciju satvarā, attiecībā uz pārtikas drošību, *SPS* jautājumiem un dzīvnieku labturību, lai sekmētu savas divpusējās tirdzniecības attiecības. Puses sekmē sadarbību ar mērķi atzīt *SPS* pasākumu līdzvērtību un saskaņošanu un sniegt padomus un tehnisko palīdzību šādu pasākumu īstenošanā.
2. Sadarbības mērķis attiecībā uz pārtikas drošību, *SPS* jautājumiem un dzīvnieku labturību ir stiprināt katras Puses spējas, lai uzlabotu piekļuvi otras Puses tirgum, nodrošinot aizsardzības līmeni cilvēkiem, dzīvniekiem un augiem, kā arī dzīvnieku labturību.
3. Sadarbība *inter alia* var ietvert:
 - a) zinātības sniegšanu par likumdošanas un tehniskajām spējām, lai izstrādātu un ieviestu tiesību aktus, izstrādātu oficiālas *SPS* kontroles sistēmas, tostarp slimības apkarošanas programmas, pārtikas nekaitīguma sistēmas un brīdinājumu paziņojumus, kā arī zinātības sniegšanu par dzīvnieku labturību;

- b) atbalstu iestāžu un administratīvo spēju attīstīšanai un nostiprināšanai Kubā, tostarp kontroles spējai, lai uzlabotu *SPS* stāvokli;
- c) Kubas spēju attīstīšanu izpildīt *SPS* prasības nolūkā uzlabot piekļuvi otras Puses tirgum, vienlaikus saglabājot aizsardzības līmeni;
- d) oficiālās kontroles sistēmu stiprināšanu attiecībā uz eksportu uz Eiropas Savienību, palielinot analītiskās spējas un pārvaldot valsts laboratorijas, lai tās atbilstu Eiropas Savienības tiesību aktu prasībām;
- e) padomu un tehniskās palīdzības sniegšanu par Eiropas Savienības reglamentējošo sistēmu *SPS* jomā un Eiropas Savienības tirgū prasīto standartu īstenošanu;
- f) sadarbības veicināšanu starp atbilstīgajām starptautiskajām organizācijām (PTO nolīguma par sanitāro un fitosanitāro pasākumu piemērošanu *SPS* komiteja, Starptautiskās augu aizsardzības konvencija, Pasaules Dzīvnieku veselības organizācija un Pārtikas kodeksa komisija) nolūkā palielināt starptautisko standartu piemērošanu.

76. PANTS

Tradicionālās un amatniecības preces

Puses atzīst sadarbības nozīmi, veicinot tradicionālo un amatniecības preču ražošanu.

Jo īpaši sadarbību varētu vērst uz šādām jomām:

- a) attīstīt spējas, lai veicinātu iespējas efektīvi laist tirgū amatniecības preces;
- b) atbalstīt tos mikrouzņēmumus, mazos un vidējos uzņēmumus no pilsētu un lauku rajoniem, kuri ražo un eksportē amatniecības preces, tostarp stiprināt kompetentās atbalsta iestādes;
- c) veicināt tradicionālo preču saglabāšanu;
- d) uzlabot amatniecības preču ražotāju darījumdarbības sniegumu.

77. PANTS

Tirdzniecība un ilgtspējīga attīstība

1. Puses atzīst ieguldījumu ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniegšanā, ko var veikt ar savstarpēji atbalstošu tirdzniecību, vidi un sociālo politiku.
2. Lai papildinātu III daļas III un IV sadaļā izklāstītās darbības, Puses vienojas sadarbīties *inter alia*:
 - a) attīstot programmas un rīcības, lai īstenotu un ieviestu ar tirdzniecību saistītus aspektus daudzpusējos vides nolīgumos un vides tiesību aktos;

- b) atbalstot tādas veicinošas struktūras attīstību tirdzniecībai ar precēm un pakalpojumiem, kas veicina ilgtspējīgu attīstību, tostarp izplatot korporatīvās sociālās atbildības prakses;
- c) veicinot tirdzniecību ar produktiem, kas ražoti no ilgtspējīgi pārvaldītiem dabas resursiem, tostarp ar efektīviem pasākumiem attiecībā uz savvaļas dzīvnieku, zivju un mežu resursu saglabāšanu un ilgtspējīgu pārvaldīšanu, kā arī pasākumu attīstīšanu cīņai ar nelegālo tirdzniecību, kas saistīta ar vidi, tostarp tiesībaizsardzības darbības un muitas sadarbību;
- d) stiprinot iestāžu spēju analizēt un rīkoties attiecībā uz tirdzniecību un ilgtspējīgu attīstību.

78. PANTS

Sadarbība attiecībā uz tirdzniecības aizsardzību

Puses vienojas sadarboties tirdzniecības aizsardzības jomā, izmantojot pieredzes apmaiņu, tehnisko palīdzību un spēju veidošanu.

79. PANTS

Izcelsmes noteikumi

Puses atzīst, ka izcelsmes noteikumiem ir nozīmīga loma starptautiskajā tirdzniecībā, un vienojas sadarboties, sniedzot tehnisko palīdzību un veidojot spējas, kā arī apmainoties ar pieredzi minētajā jomā.

80. PANTS

Ieguldījumi

Puses veicina lielāku ieguldījumu plūsmu ar attiecīgo tiesību aktu savstarpēju pārzināšanu un abpusējiem ieguldījumiem pievilcīgas un paredzamas vides attīstīšanā, izmantojot dialogu, kura mērķis ir veicināt sapratni un sadarbību ieguldījumu jautājumos un sekmēt stabilu, pārredzamu un nediskriminējošu darījumdarbības un ieguldījumu režīmu.

V DAĻA

ORGANIZATORISKIE UN NOBEIGUMA NOTEIKUMI

81. PANTS

Apvienotā padome

1. Ar šo izveido Apvienoto padomi. Tā pārrauga šā nolīguma mērķu izpildi un uzrauga tā īstenošanu. Apvienotās padomes sanāksmes ministru līmenī notiek regulāri, ne retāk kā reizi divos gados, bet nepieciešamības gadījumā padome rīko ārkārtas sanāksmes, ja Puses par to vienojas.
2. Apvienotā padome izskata visus būtiskos jautājumus saistībā ar šo nolīgumu, kā arī visus pārējos divpusējos, daudzpusējos vai starptautiskos jautājumus, kas izraisa kopīgu interesi.
3. Apvienoto padomi veido Pušu pārstāvji ministriju līmenī saskaņā ar Pušu attiecīgajiem iekšējiem pasākumiem un ņemot vērā īpašos risināmos jautājumus.
4. Apvienotā padome nosaka savu reglamentu.
5. Laikposmā starp sanāksmēm Apvienoto padomi pārmaiņus vada Eiropas Savienības un Kubas Republikas pārstāvis, ievērojot tās reglamentā noteiktos nosacījumus.

6. Lai sasniegtu šā nolīguma mērķus, Apvienotā padome ir pilnvarota pieņemt lēmumus. Šādi lēmumi ir saistoši Pusēm, kas veic vajadzīgos pasākumus, lai tos izpildītu.
7. Apvienotā padome var pieņemt arī attiecīgus ieteikumus.
8. Apvienotā padome pieņem lēmumus un ieteikumus, Pusēm savstarpēji vienojoties. Šī procedūra attiecas uz visām pārvaldes institūcijām, kas tiek izveidotas ar šo nolīgumu.

82. PANTS

Apvienotā komiteja

1. Apvienotajai padomei pildīt tās pienākumus palīdz Apvienotā komiteja, kuru veido Pušu pārstāvji augstāko amatpersonu līmenī, ņemot vērā īpašos risināmos jautājumus.
2. Apvienotā komiteja atbild par šā nolīguma vispārēju īstenošanu.
3. Apvienotās komitejas reglamentu nosaka Apvienotā padome.
4. Apvienotajai komitejai ir pilnvaras pieņemt lēmumus šajā nolīgumā paredzētajos gadījumos vai tad, ja šādas pilnvaras tai deleģējusi Apvienotā padome.

5. Apvienotās komitejas locekļi parasti tiekas reizi gadā, lai izstrādātu kopēju pārskatu par šā nolīguma īstenošanu, pārmaiņus Briselē un Kubā, tajā datumā un saskaņā ar to darba kārtību, par ko Puses iepriekš ir vienojušās. Ārkārtas sanāksmes pēc jebkuras Puses lūguma var sasaukt, Pusēm savstarpēji vienojoties. Laikposmā no vienas sanāksmes līdz otrai Apvienoto padomi pārmaiņus vada Eiropas Savienības un Kubas Republikas pārstāvis.

83. PANTS

Apakškomitejas

1. Apvienotā komiteja var nolemt izveidot apakškomitejas, kas palīdz tās pienākumu izpildē. Apvienotā komiteja var nolemt mainīt jebkurai apakškomitejai uzticēto uzdevumu vai likvidēt jebkuru apakškomiteju.
2. Apakškomiteju sanāksmes attiecīgajā līmenī notiek reizi gadā vai pēc jebkuras Puses vai Apvienotās komitejas pieprasījuma. Sanāksmes, kurās visi dalībnieki atrodas vienuviet, notiek pārmaiņus Briselē un Kubā. Sanāksmes var arī organizēt, izmantojot jebkādus Pusēm pieejamus tehniskos līdzekļus.
3. Apakškomitejas pārmaiņus vada Pušu pārstāvis uz viena gada laikposmu.
4. Apakškomitejas izveide vai pastāvēšana neliedz Pusēm iesniegt jautājumus izskatīšanai tieši Apvienotajai komitejai.

5. Apvienotā komiteja pieņem reglamentu, kurā nosaka šādu apakškomiteju sastāvu un pienākumus, kā arī to, kā tās darbojas, ciktāl tas nav paredzēts šajā nolīgumā.
6. Ar šo tiek izveidota Sadarbības apakškomiteja. Tā palīdz Apvienotajai komitejai pildīt tās pienākumus attiecībā uz šā nolīguma III daļu. Tā arī:
- a) piedalās jebkura ar sadarbību saistīta jautājuma apspriešanā saskaņā ar Apvienotās komitejas pilnvarojumu;
 - b) uzrauga šā nolīguma III daļas vispārējo īstenošanu;
 - c) apspriež jebkurus saistītos sadarbības jautājumus, kas var ietekmēt šā nolīguma III daļas darbību.

84. PANTS

“Pušu” definīcija

Šajā nolīgumā “Puses” nozīmē Eiropas Savienību vai tās dalībvalstis, vai Eiropas Savienību un tās dalībvalstis saskaņā ar to attiecīgajām pilnvarām, no vienas puses, un Kubas Republiku, no otras puses.

85. PANTS

Saistību izpilde

1. Puses paredz jebkādus vispārīgus vai īpašus pasākumus, kas vajadzīgi, lai tās varētu izpildīt savus pienākumus saskaņā ar šo nolīgumu, un nodrošina šo pasākumu atbilstību šajā nolīgumā paredzētajiem mērķiem.
2. Ja viena Puse uzskata, ka otra Puse nav izpildījusi pienākumu saskaņā ar šo nolīgumu, tā var pieprasīt veikt attiecīgus pasākumus. Pirms šādu pasākumu pieprasīšanas, izņemot īpaši steidzamus gadījumus, Puse trīsdesmit dienās sniedz Apvienotajai padomei visu būtisko informāciju, kas vajadzīga situācijas rūpīgai izvērtēšanai, lai rastu Pusēm pieņemamu risinājumu. Izvēloties veicamos pasākumus, priekšroku dod tiem pasākumiem, kuri vismazāk kaitē šā nolīguma īstenošanai. Par šādiem pasākumiem nekavējoties ziņo otrai Pusei un par tiem apspriežas Apvienotajā komitejā, ja otra Puse to pieprasa.
3. Puses vienojas, ka 2. punktā minētais termins “īpaši steidzami gadījumi” nozīmē gadījumu, kad kāda no Pusēm pieļauj būtisku šā nolīguma pārkāpumu. Puses arī vienojas, ka 2. punktā minētais termins “attiecīgi pasākumi” nozīmē pasākumus, ko veic saskaņā ar starptautiskajām tiesībām. Tiek saprasts, ka apturēšana būtu galējais līdzeklis. Būtisks šā nolīguma pārkāpums ir:
 - a) atteikšanās pildīt visu nolīgumu vai tā daļu, ja vien tas nav atļauts ar starptautisko tiesību vispārējām normām;

b) nolīguma būtiskas sastāvdaļas pārkāpums, kā aprakstīts 1. panta 5. punktā un 7. pantā.

4. Ja Puse pieprasa pasākuma piemērošanu īpašas steidzamības gadījumā, otra Puse var pieprasīt steidzamas Pušu sanāksmes sasaukšanu 15 dienās.

86. PANTS

Stāšanās spēkā, provizoriska piemērošana, darbības ilgums un darbības izbeigšana

1. Puses apstiprina šo nolīgumu saskaņā ar savām iekšējām juridiskajām procedūrām.

2. Šis nolīgums stājas spēkā tā mēneša pirmajā dienā, kas seko mēnesim, kurā Puses ir paziņojušas viena otrai par 1. punktā minēto iekšējo juridisko procedūru pabeigšanu.

3. Neatkarīgi no 2. punkta Eiropas Savienība un Kuba piemēro šo nolīgumu pilnībā vai daļām, provizoriski, kā noteikts šajā punktā, gaidot tā spēkā stāšanos un saskaņā ar to attiecīgajām iekšējām procedūrām un piemērojamajiem tiesību aktiem.

Provizoriska piemērošana sākas tā mēneša pirmajā dienā, kas seko mēnesim, kurā Eiropas Savienība un Kuba viena otrai paziņo:

- a) attiecībā uz Savienību — par šim nolūkam nepieciešamo iekšējo procedūru pabeigšanu, norādot nolīguma daļas, kas tiek piemērotas provizoriski; un
- b) attiecībā uz Kubu — par šim nolūkam nepieciešamo iekšējo procedūru pabeigšanu, norādot nolīguma daļas, kas tiek piemērotas provizoriski.

4. Šis nolīgums ir spēkā nenoteiktu laiku. Katra Puse var iesniegt otrai Pusei rakstisku paziņojumu par nodomu izbeigt šā nolīguma darbību. Tā darbība tiek izbeigta sešus mēnešus pēc dienas, kad par to tika paziņots.

5. Paziņojumus, kas veikti saskaņā ar šo pantu, nosūta Eiropas Savienības gadījumā - Eiropas Savienības Padomes Ģenerālsekretariātam un Kubas Republikas gadījumā — Kubas Ārlietu ministrijai, kas ir šā nolīguma depozitāri.

87. PANTS

Grozījums

Šo nolīgumu Puses var grozīt, rakstiski vienojoties. Šādi grozījumi stājas spēkā dienā, par kuru Puses vienojas, un pēc attiecīgo juridisko prasību un procedūru izpildes.

88. PANTS

Piemērošanas teritorija

Šo nolīgumu piemēro, no vienas puses, teritorijās, kurās piemēro Līgumu par Eiropas Savienību un Līgumu par Eiropas Savienības darbību, un saskaņā ar minētajos Līgumos paredzētajiem nosacījumiem, un, no otras puses, Kubas Republikas teritorijā.

89. PANTS

Autentiskie teksti

Šis nolīgums ir sagatavots divos eksemplāros angļu, bulgāru, čehu, dāņu, franču, grieķu, horvātu, igauņu, itāliešu, latviešu, lietuviešu, maltiešu, nīderlandiešu, poļu, portugāļu, rumāņu, slovāku, slovēņu, somu, spāņu, ungāru, vācu un zviedru valodā, un visi teksti ir vienlīdz autentiski.

TO APLIECINOT, attiecīgi pilnvarotie ir parakstījuši šo nolīgumu.

BEĻĢIJAS KARALISTES VĀRDĀ
BULGĀRIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
ČEHIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
DĀNIJAS KARALISTES VĀRDĀ
VĀCIJAS FEDERATĪVĀS REPUBLIKAS VĀRDĀ
IGAUNIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
ĪRIJAS VĀRDĀ
GRIEĶIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
SPĀNIJAS KARALISTES VĀRDĀ
FRANCIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
HORVĀTIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
ITĀLIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
KIPRAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
LATVIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
LIETUVAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
LUKSEMBURGAS LIELHERCOGISTES VĀRDĀ
UNGĀRIJAS VĀRDĀ
MALTAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
NĪDERLANDES KARALISTES VĀRDĀ
AUSTRIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
POLIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
PORTUGĀLES REPUBLIKAS VĀRDĀ
RUMĀNIJAS VĀRDĀ
SLOVĒNIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
SLOVĀKIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
SOMIJAS REPUBLIKAS VĀRDĀ
ZVIEDRIJAS KARALISTES VĀRDĀ
LIELBRITĀNIJAS UN ZIEMEĻĪRIJAS APVIENOTĀS KARALISTES VĀRDĀ
EIROPAS SAVIENĪBAS VĀRDĀ
KUBAS REPUBLIKAS VĀRDĀ